

ANUNULU

FOIA BASERICESCA

pentru elaborate din sfer'a elocintiei sacre.

Oradea-mare 1—15. Opt. 1868. Nr. 19.

Anulu I.

Ese de doue ori pe luna; pretiulu de prenumeratiune pentru Austri'a 4 fl. v. a. pe anu; 2 fl. v. a. pe diumetate de anu; éra pentru Romani'a 1 galb. pe anulu intregu. Prenumeratiunile se facu la redactoriulu in Oradea-mare (Grosswardein) in Ungari'a.

Dominec'a XX. dupa S. Rosale.

Predica

(de Justinu Popfiu).

Mortea direptului — Mortea peccatosului.

„Eca scoteau pre unu mortu, uniculu fiu alu mamei sale, si acc'a érá veduva.“
(Luc'a VII. 12).

Iubitiloru mei frati! Cruda, neindurata este mortea! ne vestesce espriinti'a de tote dílele. Cruda neindurata este mortea! ne striga S. Evangelia de astadi. Fiacare dí, fiacare ora, fiacare clipita i aduce noue si noue sierfe, si totu nu se multiimesce. Pandindu purure dupa preda, in cetati ca in sate, in palatiile domniloru ca in colibele plugariloru, ea smulge cu mana necruþiatoria din gradin'a vietiei arborii cei mai póterici, fora a ne întrebá, deca mai avemu ore lipsa de umbr'a loru recoritoria, de frupturile loru nutritorie; vescediesce cu suflarea sa ghiaciosá florile cele mai frumoase, fora a ne întrebá, deca ne sunt ore scumpe si iubite?

Priviti la mam'a dorerosá din s. Evangelia de astadi. Cu pucinu mai nainte pierdú pre barbatulu seu, care érá spriginulu, propt'a, scutulu ei in periclele vietiei. Si vai! abia se uscara lacrimile triste, ce le-a versatu pe cenusi'a sociului iubitú, abia depuse vestmentulu de doliu, semnu veduviei sale nefericite; eca vene érá mortea, si i rapesce florea cea mai frumoasă, crescuta si nutrita pe sinulu ei, i rapesce pre uniculu fiu, ce lu avea, care érá mangaiarea veduviei sale triste, speranti'a betranetiiloru sale nepotintiose.

Astfoliu este Iub. Frati! mortea. Preda, rapesce, stinge, despartiesce neincetatu. Despartiesce pre socie de barbati, pre fii de parinti, pre frati de sorori, pre toti de tote, câte au iubitú pe pamentu. Ea ne va despartí si pre noi intru o sera séu demanetia, intru o nopte séu dí neasceptata, fora a întrebá, deca suntemu ore gat'a, deca avemu ore voia a plecá pe calea eternitatii, de unde nu vomu mai reintorná neci odata. Dela noi

depinde, ca despartirea noastra se fia dulce séu amara, liniscita séu eumplita. Precum e vietia, asiá e mortea. (*Qualis vita, finis ita séu Vita qualis, mors est talis*). „Capetulu loru va fi dupa faptele loru“ (II. Cor. XI. 15). „Celu ce semena cu scumpete, cu scumpete va si secerá; éra celu ce semena intru binecuventare, intru binecuventare va si secerá“ (ib. IX. 6). Intru binecuventare sémena dreptii, pentru ace'a intru binecuventare voru si secerá. Cu scumpete sémena pecatosii, pentru ace'a cu scumpete voru si secerá.

Ca se ne fia adeveturile aceste spre folosu, veniti Iub. Frati! se pasimu in cugetulu nostru la patulu de morte alu unui dreptu, si se vedemu: *ce dulce, ce liniscita e mortea lui*, despre ce in partea prima; apoi se trecemu la patulu de morte alu unui pecatosu, si se ne convin-gemu: *ce amara, ce cumplita este mortea pecatosiloru*, despre ce in partea a dou'a a cuventarii mele.

Domne! dá cuvinteloru mele ace'a potere santa, ca se lumine miu-tile, se petrun-da si se misce animele. Oh de ar fi, se potu mantui si macar unu sufletu depe calea peririi. Prin darulu teu Domne! tote sunt cu potintia. Darulu teu lu ceru, darulu teu se se scobora si se lucre in sufletete ascultatoriloru mei!

I.

„*Fericiti . . . cari moru in Domnulu*“ dfe S. Joanu Evangelistulu (Apoc. XIV. 13). Fericiti intru adeveru dreptii in patulu mortii loru, cá-ci ori in catrau si-intoreu ochii, la trecutulu loru, la starea loru pre-sinte, la venitoriulu, ce i ascepta, tote i implu de bucuria si mangaiare, si reversa o dulcetia nespusa in animele loru, care tempesce aculu mortii, si iea amaritiuni-le ei.

Lupta este vietia omului pe pamentu, lupta neinctata in contra a trei dusmani periculosi, in contra insielatiuniloru lumii, in contra patime-loru carni si in contra ispiteloru diavolului. Cine mi va dá cuvinte destulu de poterice, cu cari se potu esprime bucuria si mangaiarea di-reptului, care reprivindu depe patulu doreriloru sale la lupt'a petrecuta, pote striga in liniscea consciintiei sale cu S. Pavelu Apostolulu: „*Buna lupta m'am luptatu!*“ Decâte ori l'a imbiatu lumea, se guste din poca-lulu placeriloru ei, dar nu a primitu; câte pedece i-a pusu in calea mantuirii pornirile pecatoase ale carni si ale sangelui, dar le-a invinsu; decâtiori l'a impetitu diavolulu, se lu restorne cu sine in abisulu neferi-cirii eterne, dar a sustienutu cu barbatia atacurile lui viclene. Juratu in s. Botezu su standardulu santu alu lui Cristosu, a remasu credintiosu, neclatitu in tote impregiurarile vietiei. Talentele primite le-a folositu spre a-si castigá noue si noue comore pentru imperati'a ceresca; lamp'a si o-a pastratu ca fetiorele intielepte din s. Evangelia totu de un'a plina de oleiu, de oleiulu fapteloru bune; bucuriele, de cari l'a facutu Ddiu partasin in vietia, le-a gustatu cu cumpetu si recunoscintia, éra crucea

dorurilor, ce o-a tramisu Ddieu in sfatulu seu nepetrunsu asupra lui, o-a primitu cu multiumita si o-a portatu cu paciintia. Si deca ca omu, ce este, a gresitu si densulu, nu si-a amenatu intorcerea sa pana la or'a nesigura a mortii, ci clipit'a, in care si-a cunoscutu pecatulu, a fostu totu odata clipit'a intorcerei sale. Deca a cadutu cu Pietru, a si versatu ca Pietru lacrimi de penetintia. Astfeliu aducerea a minte de trecutul implinitu intru servitiulu lui Ddieu este pentru celu dreptu pe patulu de morte unu isvoru nesecatu de bucuria si mangaiare.

Dar neci in starea lui presinte nu se afla nimicu, ce ar poté se i rapesca pacea si liniscea sufletesca, ce ar poté se i storca lacrimi si se i amaresca orele din urma. Nu despartirea de lume; arborele, care nu a prinsu radecine aduce in pamentu, lu poti smulge usioru si fora ostelena; astfeliu usioru si fora dorere se despartiesce de lume dreptulu, ca-ci elu nu si-a lipitu neci odata sufletulu de pulberea misiea a pamentului; elu s'a dedatu demultu a se socoti in lume numai de strainu si caletoriu; ceriulu era patri'a, la care sborau neincetatu dorintiele lui, si eca acum se vede aproape de tiermurea patriei oftate. Nu despartirea de averea sa; ca-ci elu si-a adunatu comora mai mare in ceriu, dupa ace'a si-intinde acum cu doru braciile sale; ace'a nu o va perde neci odata, si lu va resplati insutitu pentru averea, ce o lasa acum pe pamentu. Nu despartirea de trupulu seu; ca-ci scie, ca de si acel'a se va scobori acum in pamentu, si va putredii, la sunetulu trombitiei in diu'a maretia a invariarii va resari acusi din cenusa lui ca dintru o sementia o flore frumoasa, care nu va vescu in eternu. Nu despartirea de sociulu seu soci'a sa, de fiii si ficele sale, de consangeni si amicii sei; ca-ci scie din credintia, ca despartirea nu este eterna, ca era se voru revede in patri'a ceresca; cu linisce le da totororu binecuventarea si imbracisiera din urma, si comendandu-i grigii ddieesci, odinitu merge inainte, a-i ascepta in sinula lui Ddieu, unde-i voru urma si ei in scurtu. Nu despartirea de vietia; ca-ci elu s'a dedatu demultu a privi vietia acest'a numai de o caletoria scurta; si acum o sierfesce bucurosu lui Ddieu, dela care o-a primitu, sciindu, ca mortea nu e perire, ci numai mutare dela cele trecatorie la cele eterne, dela pamentu la ceriu, dela reu la bine, dela omeni la Ddieu, unde va gusta fericire fora capetu. Nu este dar intru adeveru nimicu neci in starea lui presinte, ce ar poté se conturbe pacea dreptului si se i amaresca clipitele din urma.

Dar cine ar poté esprime sentiemintele lui de bucuria, si multiumita, candu se apropia servitoriulu altariului, preotulu, ca se i puna in s. Cuminecatura inca odata pe buze pre acel'a, pre care eta ca lu va vede in scurtu facia in facia in tota marirea si stralucirea sa! In ce desfetare si dulcetia nota sufletulu lui, candu primesce in anim'a sa pre mnelulu ddieescu, care fu sierfitu pentru mantuirea lui, si din ale carui mane eca va primi acum in scurtu cunun'a nevesceditoria a vietiei pentru luptele si ostenelele sale! O lumina santa se reversa peste facia lui, lumina

ceresca; unu focu santu arde in ochii lui, focu ddieescu, candu privesce la marirea, cu care va fi incununata acusi invingerea lui de imperatulu cerescu. Ca unu alu doile Stefanu elu vede acum cu ochii credintiei ceriulu deschisu, si pre Fiiulu lui Ddieu siedindu de a drept'a Tatalui, si intindendu-si manele dupa densulu, ca se lu primesca intru imperati'a sa in patri'a eterna, in Sionulu santu, unde locuesce Ddieu si santii lui, unde adapa Ddien pre alesii sei cu isvore nesecate de bucuria si fericire.

Intipuiti-ve Iub. Frati! bucuri'a caletoriului, care dupa ce a caletoritu tempu indelungatu, prin tiere straine, prin codri intunecati, peste stence coltiurose, intre lotri si fere selbatece, espusu arsitiiei sorelui si recelei noptiloru, espusu fomii si setei, se vede in urma dupa atat'a ostenela, dupa atate pericle la hotarulu tiei sale iubite. Intipuiti-ve bucuri'a prinsoneriului, care dupa ce a gemutu ani indelungati in tunecimea temnitiei, eschisu dela lume, dela frati si sorori, fora lumina, fora mangaiare, de odata vede deschidendu-se usi'a temnitiei, si aude vestindu-i-se libertatea dorita. Intipuiti-ve bucuri'a acesta, si ce veti ave alta, decatu o asemenare slaba, o umbra intunecosa a bucuriei, ce o sente dreptulu, care dupa ce a caletoritu unu siru de ani in tier'a lumii acesteia, intre pericle nenumerate, intre atacurile necontenite ale dusmaniloru mantuirii sale, ajunge in urma la hotarulu patriei ceresci, atatu de dorite; si care dupa ce a gemutu unu siru de ani in prinsorea lumii acesteia, in urma vede sosita clipit'a, candu se va deschide usi'a prinsorii, si se voru rumpe legaturele suferintieloru sale, candu liberu va pote sborá la Tatalu cerescu, dupa a carui vedere se topia sufletulu seu!

Dreptulu semena in mortea sa lui Moise, care dupa ce a salutatulu din muntele santu pamentulu, ce fu promisu parintiloru sei, s'a scoboritu cantandu cantecu de premarire si multiumita in mormentulu, ce i-a pregititu lui Domnulu. Dreptulu semena in mortea sa lui Pietru, care a privitu mortea numai de o parasire a cortului pamentescu: „*peste pucinu voiu parasi cortulu meu*“ (I. Petr. I. 14). Dreptulu semena in mortea sa Stului Joanu, care a privitu mortea de clipit'a cea mai fericita, in care vomu vede pre Domnulu si vomu fi asemene lui: „*candu se va arata, vomu fi asemene lui, si lu vomu vede pre elu, precum este.*“ (I. Inu III. 2). Dreptulu este asemene in mortea sa Stului Pavelu, care a privitu mortea de o deslegare a catusieloru pamentesci, si de o mutare la Domnulu: „*Dorescu a me desparti de lume, si a fi cu Cristosu.*“ (Filip. I. 23).

Astfelu este Iub. Frati! mortea dreptului. Mangaiatu prin consciinti'a vietiei sale nepetate, incantatu de fericirea, ce lu ascepta la Tatalu in ceriu dreptu resplat'a fapteloru sale, intaritu cu trupulu, spalatu in sangele mnelului lui Ddieu, si-inchide ochii blandu si liniscitu, adorme pentru lumea acesta, ca se se descepte in sinulu lui Ddieu spre vietia eterna. Si oh cine va pote descrie surprinderea lui imbucuratoria, candu va vede intr'o clipita schimbarea sa totale! candu va vede cortulu, in

care a locuita pana acum, schimbatu in palatiile Jerusalimului cerescu; vestmintele sale pamentesci schimbate in vestminte de marire; amaritiunile, dorerile vietiei schimbate in bucurie si desfetari, cari nu inceta nici odata, cari le gusta neincetata. Oh potemu striga intru adeveru cu S. Joanu: „*Fericiti, cari moru in Domnulu!*“ (Apoc. XIV. 13). Ei nu se infiora, candu vedu sosita clipit'a loru ultima; din contra: „*poftescu mortea, sa-pandu dupa dens'a ca dupa o comora, si se bucura, deca o afla.*“ (Job. III. 21, 23). Oh santa credintia! ce mare este puterea ta, candu eca prefaci chiaru si patulu doreriloru intru adapostu de mangaiare si bucuria, si faci ca moritoriulu slabu, alu carui trupu incepu a reef acum de suflarea ghiaciosa a mortii, se invinga chiaru si fiorile desfiintarii (dissolutiunii) sale apropiate.

Dar Iub. Frati! cu catu este mai dulce si mai liniscita mortea dreptiloru; cu atatu e mai amara si mai cumplita mortea pecatosiloru, despre ce in partea urmatoria.

II.

Nu este in lume nici o icona mai trista de nefericire, decatu patulu de morte alu unui omu, care este surprinsu de bol'a ucidatoria intru o stare sufletesca nepocaita; care se afla aproape de pragulu eternitatii, fora a se fi pregatitu la acestu pasu decidatoriu peste vietia si morte, peste fericire si osenda eterna. Oh ca-ci precum dice S. Pavelu Apostolulu: „*Este lucru infricosiatu, a cade asiá in manele Ddielui celui viu.*“ (Evr. X. 31). Apropierea despartirii sale este pentru celu pecatosu o ora amara si cumplita; ori in catrau si-intorce ochii sei, de necairi nu i straluce vre o radia de sperare, vre o radia de mangaiare, ci ori si-adoce a minte de trecutul seu, ori recugeta la starea sa presinte, ori privesce la venitoriulu, ce lu accepta, din tote partile lu intempina noue si noue spaima, noue si noue amaritiuni.

Aducundu-si a minte de trecutu, ce vede elu in sirulu lungu de zile si de ani, ce l'a petrecutu in lumea acest'a? Ce alta, decatu nesuintie pamentesci, cari acum nu i potu folosi? Ce alt'a decatu placeri si desfetari trecatorie? Ce alta, decatu pecate nerosinate, cari i intina si apesa cu greutate nespusa sufletulu? Unde este vestmentulu albu alu nevinovatiei, cu care l'a imbracatu Spiretulu S. in s. Botezu? Unde frupturile adunate pentru imperati'a ceresca?! In daru le cerca! Vestmentulu albu alu nevinovatiei l'a lapedatu demultu; frupturi demne de imperati'a ceresca nu si-a adunatu; si eca-lu acum cu manele gole, incarcatu numai de dile petrecute insedaru, incarcatu numai de pecete aproape de marginea mormentului!

Nefericitulu pecatosu! Orbitu de patimele sale, elu nu a vediutu pana acum in pecate, decatu dulceti'a loru, acum le vede in tota uritiunea si in tote urmarile loru amare. Imbetatu, ametitu de dulceti'a placeriloru pamentesci, elu si-a uitatu foradelegile facute, si nu a sentitu

muștrarea consciinței sale; acum fiacare pecatu i se arata ca o spaima torturatoria, fiacare pecatu este o spada, ce i sfășia anim'a. Le-a uitatu în vietia, dar si-aduce acum a minte în gur'a mortii de tote desfrenarile vietiei sale: resbunările rentatiose, cari le ținea de iertate, scandalele provocate pria vorbele și faptele sale pecatoase, clevețele, cu cari a petatu onorea deapropelui seu, juramintele strimbe, petrecerile necuvenintiose, injuraturele (sudalmele), nedreptățile, insielatiunile, mintiunile, prigonirea și seducerea nevinovăției, marturisirile și cuminecarile sacrilege, fora părere de reu și întorcere; poftetele și cugetele necurate, în cari si-afă atâtă complacere etc. tote, tote aparu acum ca într-o oclinda înaintea ochiloru sei, și i striga: Nefericite! „*vene capetulu! vene capetulu!*“ (Ezech. VII. 2).

Nefericitulu, nefericitulu de mine! va strigă elu ensusi înfioratu de foradelegile trecutului seu; am ostenitu atâtă în vietia, și nu mi-a venitu în minte a face ceva și pentru mântuirea sufletului meu; am cercatu lumea, și am pierdut ceriulu; m'am lipitu de pământu, și am sierfitu sufletulu meu nemoritoriu plăceriloru lui trecătorie. Cum voiu dá sama despre darurile multe, cu cari m'a întimpinatu Ddieu? Despre sangele, care l'a versatu pentru mântuirea mea? Despre tainele sante, cari le-a asediatu spre sănătirea mea? Decâte ori m'a chiamatu prin viersulu Evangheliei sale, prin buzele preotului seu, prin cantecele și rogatiunile bisericeii sale la întorcere, și nu l'am ascultat; și eca acum aproape de capetulu meu, sum silitu a recunosece cu Solomonu: „*Desiertatiunea desiertatiuniloru! și tote sunt desiertatiune*“ afara de a iubi pre Ddieu, și a sierbí lui! Oh cu câtu mi-ar fi acum mai pretiosu și mai folositoriu și unu singuru pocalu de apa, datu celui setosu în numele lui Isusu, și o singura rogatiune, disa spre marirea lui! Oh dilele mele, oh anii mei petrecuti în daru, de v'asi mai poté rocastigá înca odata! Dar vai! „*dilele mele au trecutu de grabu . . . și în cetia s'a asternutu mie patulu*“ (Job. XVII. 11, 13).

Astfelu de cugete cumplite voru torturá pre omulu pecatosu în patulu seu de morte, aducundu-si a minte de trecutulu seu. Și apoi întorcundu-si ochii, și recuegetandu la starea presinte, în care a ajunsu, au pote afă elu ceva, ce se i stempere dorerile? Tote, tote paru a fi conjurate, a adauge la fiorile, la amaritiunile lui!

A speratu în lume, a trairu ca și candu ar avé locuintia eterna pe pământu; și eca acum trebue se se despartiesca de tote lucrurile sale iubite. Vai ce amara este despartirea lui. Amara este despartirea lui de lume, din care nu pote duce nimicu cu sine, decâtu convingerea trista, că o-a pierdut pentru totu de un'a. Amara este despartirea lui de averea sa, care va cadé în mane straine, și din care nu este nimicu mai multu alu seu, decâtu banuti pucini, cu cari i voru cumpará cate-va scandure de coseiugu, și vestimentele, în cari voru învelí trupulu seu recitu. Amara este despartirea lui de soci'a séu sociulu seu, de parinti și fii sei, de fratii și sororile sale, de consangeni și animicii sei, cari nu i potu ajutá,

carî prin lacrimile și suspinele lor tortura încă și mai tare anim'a lui neodinita. Amara este despartirea lui de trupulu seu, ale carui poște nebune le-a implinitu fora infrenare, și care acum eta scade, recesce, și e aproape a se ruina ca o casa sapata su fundamentu. Amara este despartirea lui de viet'a acést'a, ale carei placeri nu le va mai gustá, in ale carei banchete (petreceri) nu va mai siedé.

A speratu, că nu lu va surprinde neasceptata diu'a Domnului, că vedindu plecata spre apusu viet'i'a sa, se va intorce și se va impacá cu Ddiu. Ce feliu! Eca l'a surprinsu moartea ca pre avutulu nebunu din S. Evangelia, eca or'a mutarii sosita, și elu jace inca totu petatu de peccate. Poterile lu parasescu un'a dupa alt'a, și elu totu mai spera, a se revindecá. In urma convinsu, că nu mai e scapare, sub impresiunea fioriloru, ce lu incungiura, chiama preotulu, si-marturisesce peccatele de frica, promite intorcere cu buzele, dar nu cu anim'a, si-compune manele, suspina la ceriu, versa lacrime, saruta crucea, se roga, nu că dora ar avé cugetu sinceru a parasí peccatele, și a se intorce la Ddiu, ci pentru că lu parasescu peccatele pre densulu. O sente acést'a și elu ensusi; și pentru ace'a marturisirea și primirea trupului și sangelui lui Cristosu, care imple de atât'a dulcetia și bucuria sufletulu dreptului in orele din urma, nu pote aliná neodin'a, nu pote stemperá dorerile și fiorile lui! Sente, că a atinsu nedemnu cu buzele sale peccatose acelu trupu santu, care se frange, și acelu sange scumpu, care se versa spre iertarea peccatorulu. Oh de asi mai avé tempu, se me impacu cu Ddiu! striga nefericitulu desperatu de iertarea, care nu o merita. Cum! de ai mai avé tempu! Dar nu ai avutu tempu in anii indelungati, ce i-ai petrecutu in somnulu mortii? Nu ti s'a vestitu de atât'e ori dela s. altariu: „*Fiti gat'a, că in or'a, in care nu veti cugetá, va veni fiulu omenescu*“ (Luc. XII. 40). Ai despretiuitu in-vetiaturele ddiesci, ai pierdutu in sedaru dilele indurarii lui Ddiu; pentru tine nu mai este tempu. „*La cei inderetnici căli inderetnice tramine Domnulu, că drepte sunt lucrurile lui*“ (Prov. XI. 8).

Iub. Frati! Pe lenga tota neodin'a, amaritiunile și fiorile, ce le sternesce in omulu peccatosu la apropiarea despartirii sale de lume aducerea a minte de trecutulu seu peccatosu, și recugetarea nefericirii sale presinti, in care a ajunsu, inca s'ar poté numí fericitu, deca s'ar implé cu atât'a mesur'a tortureloru (chinuriloru) sale. Dar privindu elu in mediloculu suferintieloru sale de pe marginea vietiei acesteia in venitoriulu, ce lu ascepta, se renviescu și crescú pana la desperare totale dorerile și fiorile lui.

Ah cine mi va poté rosti cu cuvinte omenesci ce'a ce sentiesce peccatosulu, candu se vede aproape, a pasí la scaunulu lui Ddiu, a Judecatoriului dreptu a dá sama despre viet'i'a sa, și a audí depe buzele-i sante judecat'a meritata prin peccatele sale. Panace se cugetá inca departe de acelu venitoriu intunecosu, facea pre omulu curagiosu; si-batea jocu ca de nesce nebulie de amenintiarile credintiei; dar acum candu se vede

aprope de acea lume, de unde nimene nu s'a reintorsu, si unde nimene nu lu pote petrece afara de faptele sale; acum candu se vede la port'a eternitatii, unde nu pote se lu ascepte decâtu osend'a, ce si o-a castigatu ensusi prin pecatele sale; acum candu vede a se apropiá de densulu man'a lni Ddiu, ale carui mandate le-a calcatu cu despretiu tota viet'i'a sa, ale carui daruri le-a respinsu cu cerbicia; acum sente, cà a sositu or'a resbunarii; si cu sufletulu seu peccatosu se perde ametitu in privirea abisului infioratoriu, ce se deschide a lu inghit'i pe veci in sinu-i intunecosu. Iconele cele mai cumplite trecu un'a dupa alt'a inaintea ochiloru lui. Vede pre bunulu Mantuitoriu, care lu chiamá de atâte ori in braciule sale, siedindu in scaunu si asceptandu-lu ca Judecatoriu dreptu si resbunatoriu; vede in manele si petiorele lui ranele sante, strigandu pedepsa asupra sa a peccatosului nepocaitu; vede flacar'a nestinsa, unde va plange in eternu foradelegile vietiei sale, fora mangaiare, fora sperare, fora alinare, in societatea diavoliloru si a serviloru loru, legatu cu lantiuri de suferintie necurmata . . . vede . . . si se cutiera in tota fiinti'a sa, geme aduncu, si-frange manele, ochii se incingu intru unu focu selbatecu, anim'a-i peccatosa se frementa cu neastemperu, ca valurile apei aruncate de viscolu dintru o tiermure intru alt'a. Si in miediloculu acestoru lupte cumplite incepu a-lu incungiurá umbrele mortii, i inghiacia sangele, i vetetiescu buzele, i recescu manele si petiorele; inca o clipita, inca unu gemetu desperatu . . . si trupulu lui e unu cadavru, era sufletulu trece la eternitate, sta naintea Judecatoriului dreptu, despartitu de tota lumea, fora ajutoriu, fora aparatoriu, si de acolo se scobore la iadu, unde va fi locuinti'a lui eterna. Vai! ce sorte amara! Ce desamagire dorerosa!

Asiá more peccatosulu, care traiesce di dupa di, anu dupa anu in dusmania cu Ddiu. „*Reu este capetulu celui nedireptu.*“ (Intiel. lui Solom. III. 19).

Si acum Iub. Frati! Care morte o voiti din aceste doue? Cine este acel'a dintre noi, care aprinsu de dorulu celu mai ferbinte alu mortii dulci si linisceite, se nu strige la ceriu cu cuvintele Stei Scripture: „*Se mora sufletulu meu cu mortea dreptiloru, si se fia capetulu meu asemene capetului loru.*“ (Num. XXIII. 10).

Domne! asculta dorinti'a nostra, pleca audiulu teu spre viersulu cererii nostre. Fa-ne a senti pana avemu inca tempu, câtu sunt de nefericite cararile peccatosiloru, si câtu e de amara si cumplita despartirea loru. Intiparesee aduncu in animele nostre cuvintele dreptatii tale, pre acci fii iubiti ai tei din acestu poporu, cari ti-au sierbitu si pana aci cu credintia, condu-i si de aci inainte, si i intaresce, ca se remana statornici in cursulu loru celu santu; era acelu nefericiti frati ai nostri, cari ratecescu in tier'a intunecosa a peccatorulu, fora a cunosce periclulu, ce i amenintia, fora a cugetá la capetulu amaru si cumplitu, ce i ascepta, dà-le Domne! intorcere, lacrimi de penetintia, si de adi inainte sporiu intreitu in faptele bune, ca indreptati cu totii inaintea faciei tale, candu va bate si pentru

noi acea ora, or'a despartirii de lume, se sentimú Domne! dulceti'a mangaierii tale, si se potemu privi mortea de unu angeru alu pacii, care liberandu-ne de sarcinele vietiei pamentesci si de slabitiunile naturei omenesci, ne trece la patri'a nostra cea adeverata, unde odinindu-ne pe sinulu teu Domne! vomu gustá fericirea cea mai deplina, fericirea eterna. Amin.

Dominec'a a XXI. dupa S. Rosale.

Predica

(din scriptele repausatului Luc'a Popu Munténn).

Despre fertilitatea animelor.

„A esitu semenatoriulu se semene sementi'a sa. (Luc'a VIII. 5).

„*Celu ce are urechie de auditu, se auda!*“ striga Mantuitorinlu (Luc'a VIII. 8); se auda, cá esindu semenatoriulu a aruncatu sementi'a sa, si a cadiutu un'a in cale, alt'a pe petra, alt'a intre spini si tote s'au nimicitu, ma a cadiutu alt'a pe pamentu bunu si a datu fruptu insutitu. „*Celu ce are urechie de auditu se auda!*“ striga Mantuitoriulu cu unu viersu plinu de amaretiune si de indignare, striga, cum n'a strigatu nici candu a suferitu batái, scuihari, ocare, cununa de spini si restignire. De cinci ori se repetiescu aceste cuvinte in S. Evangelia, inse nici odata n'au fostu pronunciate cu acelu viersu inaltu si miscatu ca asta data. Si pentru ce acést'a? Pentru dorerea, cá sementi'a cade adese in cale, si o calca caletorii in pitioare, cade pe petre si o culegu paserile, cade intre spini si o inneca tufele de spini si de maracine, si numai ace'a ce cade pe pamentu bunu aduce roda imbelsiugata. Se semena; — si sementi'a e, precum esplica Cristosu insu-si acést'a parabula, sementi'a e cuventulu lui Ddieu, care cade adese pe pamentu sterpu, pe anime uscate si tiepene ca stanc'a, si nu aduce fruptu. Avú dara causa Mantuitoriulu se strige cu glasu mare: „*Celu ce are urechie de auditu, se auda!*“ Se auda cuventulu lui Ddieu, se lu-cuprinda in anim'a sa cu iubire, se lu-incaldiesca cu credintia si se lu-nutresca cu fapte bune, ca se resara dintr'ensulu fruptulu vietiei, cá-ci cuventulu divinu e „*panea vietiei si a intielegerii*“ (Ecl. XV. 3), e isvoru de „*apa viua*“ (Joan. IV. 10). e „*ap'a intieptiunii mantuitorie*“, precum graesce intieptulu Siracu. Acésta pane de va luá, acésta apa de va bé omulu se va intari in contra totororu ispiteloru si se va curati de cunoscinti'a de pecate.

Macar cá Mantuitoriulu a esplicatu in S. Evangelia de astadi invetiaceiloru sei parabol'a cu semenatoriulu, totusi dati-mi voia, Iub. Asc.! a vi-o desluci mai pe largu cu ocaziunea de astadi.

Semenatoriulu din S. Evangelia e D. Cristosu, care nu inceta nici o data a semená, cá-ci a semenatu de la crearea lumii cuventulu seu in

animele omeniloru, candu a pusu sementi'a preceperii in mintile loru, ca se scia cum se traesca firesce, apoi li-a aratatu lumin'a cea peste fire, descoperindu-le prin legea noua cele supranaturali, ca se afe mantuirea sufletelor loru. Acestu semenatoriu semena si astadi prin servii sei, prin preoti, prin parintii sufletesci.

„A esitu semenatoriulu se semene sementi'a sa“, se semene mantuirea noastra prin intruparea sa. Semenatoriulu divin a semenatu sementi'a sa, luminandu mintea, ca se se pota propaga cuventulu lui Ddieu, a revelatu intieptinnea sa, a intemeiatu religiunea sa, — si toti profetii toti apostolii au vestitu cuventulu lui Cristosu, era nu alu loru. „*Aceste dice Domnulu!*“ marturiseau profetii; „*era cu ve dicu voue*“ se pronuncia Cristosu. „*Cuventulu lui Ddieu se locuesca intru voi*“ diceau apostolii; „*deca voru remane invetiaturele mele intru voi*“ conditiuneza Cristosu. — Astadi e chiamarea preotiloru a vesti cuventulu lui Ddieu. „*Vai mie de nu voi vesti!*“ (I. Cor. IX. 16) eschiama principele apostoliloru; vai preotiloru deca nu voru vesti cuventulu lui Ddieu, si mai vai acelor'a cari propaga cuventu, care nu e alu lui Ddieu, ci semena sementi'a loru, vestescu numai visuri desierte si invetiature mintiunose! Despre acestia graesce Ddieu prin profetulu Ezechielu: „*Vedu cele desierte si profetiescu mintiuna, graindu: Aceste le dice Domnulu!* — *era Domnulu nu i-a tramisu pre ei.*“

Iubitoru crestini! precum a fostu pamentulu reu, in care a caditu o parte de sementia, de trei soiuri, adeca unulu spinosu, altulu pietrosu, era altulu drumu calcatu de pitiore; asiá si pamentulu bunu, in care a caditu cealalta parte de sementia, a fostu de trei soiuri, unulu care a adusu fruptu de 30 ori mai multu, altulu de 60 si celu mai bunu insutitu. Prin aceste trepte diferite de fertilitate au intielesu SS. Parinti, precum S. Augustinu, S. Jeronimu si S. Ciprianu, pre omeni de dupa starea, cultur'a si demnitatea loru, prin cari se deschilinescu multu unulu de altulu, si fiacare produce de dupa puterea conditiunii, in carea se afla; unii producu de 30 ori, altii de 60 ori, era altii cu sutele mai multu de catu ce a semenatu man'a lui Ddieu prin natura intr'ensii.

Acesta parabula este intipuita si in legea vechia (Lev. XII. 8), unde demanda Ddieu, ca dupace va concepe femei'a si va nasce si se voru implé dilele curatiei, se aduca sierfa lui Ddieu unu mnelu, au de nu va avé mnelu se aduca o parechia de turturele séu de nu va avé nici de aceste, se aduca doi pui de porumbu in baserica; si numai de acestia socotimu cá a adusu si Mam'a Prea curata pentru Cristosu (Maldon. II. Luc.); — in tocmai si noi, dupace amu conceputu sementi'a cuventului divinu trebuie se aducemu sierfa lui Ddieu in vietia acést'a, cari dupa potintiele nostre. —

Fiesce care omu trebuie se se indestulesca cu statulu seu, si cu puterea, ce i s'a imprumutatu de la natura, pentruca de privimu in giurulu nostru in cartea cea mare a naturei, carea sta deapurare deschisa inaintea

ochiloru nostri, vedemu aci atâte diferinție, atâte variațiuni, atâte grade de marime și de putere! Deoa acést'a e asiá in obieptele naturei, cari esistu afora de noi, între noi, fiii naturei, inea nu pote fi alta decâtu unu lantiu lungu de deschilinare dupa facultatile corporali și spiretuali și de dupa condițiunea, ce ocupámu in societate. Si éra deoa in natur'a mare nu existe obieptu asiá de micu, care se nu si-desvolte puterea sa, și se nu promoveze in armonia cu cele lalte fapture fizice scopulu inaltu alu creațiunii, asiá nici între omeni nu pote fi ființia, carea se nu sentiesca in sine acea indestulare, cá pe cátu sunt puterile sale de mici, totusi ea vieza și lucra ca se corespunda scopului finale, la care e chiamatu omulu. „*Oh Domne! cá-ci eu sum servulu teu și fiulu servitorei tale*“ striga regele potinte, profetulu Davidu (Ps. CXV. 16). S. Ap. Pavelu întreba pre celu ce se indoesce de puterea sa și de misiunea, ce are pe pamentu: „*Oh omule! tu cine esi, ca se respundi lui Ddieu? — Ore vasulu de lutu pote dice olariului: pentruce m'ai facutu asiá?*“ (Rom. IX. 20, 21). Ore nu are putere olariulu ca se faca din acelu lutu vase de onore?! — Nu dara, iubitoru, nu avemu a ne indoí nici pe unu minutu, cá dora n'ar fi intru noi nici cáta fertilitate și putere, ca se prinda sementi'a lui Cristosu, cuventulu divinu radecine bune și se adnea roduri manose, pentruca eramu sterpi și acum ne amu facutu roditori prin *apa viva*; eramu servi pecatului și intunerecului și Rescumperatoriulu ne-a redicatu la demnitate inalta și ne-a facutu potinti in spiritu și in virtute; eramu toti pierduti ca și oile retecite, și acuma ne-amu aflatu și ne-amu intempinatu sub flamur'a crostinetatii gat'a de a resboi pentru o vietia, ce ne lucece in venitoriu. Si puterile nostre nu voru secá pana candu vomu senti inverdindu și infforindu cuventulu lui Ddieu in anemele nostre.

Iub. Asc.! diferințiile de statu, ce esistu între omeni nu facu pre omu nici candu necapace de a-si desvoltá puterile sale intru bine și de a aduce fruptu de 30 séu de 60 seu de o sutá de ori mai multu decâtu acea sementia, ce a pus'o man'a divina in anemele nostre. Statulu preotiescu e destinatu a servi misteriele lui Ddieu, a se rogá neincetatu la isvorulu totororu bunetatoru pentru prosperarea binelui poporulu, a nobilitá anemele credintiosiloru, semenandu intr'ensele graunțiile religiunii, și prin acést'a a iubirii de totu ce e bunu, nobile și frumosu, și apoi a lucrá pentru luminarea mintii acelu poporu, ce i este incredintiatu spre pastorire; și acést'a cultivare a mintii prin sciintia și invetiatura e atátu de necesaria pentru crescerea virtutiloru precum e lumin'a sorelui pentru plantele pamentului. — Vedemu dara, cá preotimea are misiune mare și putere de a fertilisá sementi'a Semenatoriului divinu. Altu statu e celu alu lucratoriloru. Lucratoriulu se arata in mii de chipuri folositoriu societatii, omenimii; acestu statu e pamentu forte roditoriu in gradin'a pomposa sedita de Ddieu. Asemene și statulu ostasiescu se arata in modu laudabile roditoriu; acest'a pururea creștesce, apera, priveghieza, ca nu

cumv'a venindu inimicii se rapesca se prede se nimicesca averile si se turbure pacea cetatianiloru. — „*Si fiescecare este detoriu se amble cu demnitate intru deregatori'a sa, la care e chiamatu, precum dice S. Apost. Pav. (Efes. IV. 1—4) cu tota umilinti'a, cu blandetia, cu paciintia, cuprindiendu unulu pre altulu cu amore, avendu grige a tiené uniunea spiretului intru legatur'a pacii; cà-ci unulu e trupulu, unulu e spiretulu.*“

Fiesce care omu pote fi fericitu in statulu seu; si-pote castigá nu numai fericirea temporaria, ci si cea eterna; in ori ce statu se pote castigá imperati'a ceriului, cà-ci a disu Cristosu: „*Imperati'a lui Ddiu e intre voi!*“ (Luc'a XVII. 21). Adeca precum esplica Tertulianu, este in potrea vostra a fi fericiti, aci pe pamentu; cà-ci a pusu Ddiu in anim'a omenesca unu raiu de fericire, si depinde numai de la vointi'a omului, ca se cuprinda acestu raiu cu iubire, se nutresca sementi'a ceresca in anim'a sa, séu se o innece; sta in poterea fiacarui a aduce pe acelu altariu, ce e redicatu in pieptulu seu, totu sierfe de virtuti, séu de a spurcá acelu altariu prin vitiuri si pecate, — numai câtu in casulu primu paradisulu se deschide si intr'ensulu zembesce indestulirea deplina, fericirea pe pamentu, in casulu alu doilea miseri'a astupa cu o panza negra totu ce a fostu sublimu si stralucitoriu in pieptulu omului. Inse nu numai pe pamentu si-a asecuratu omulu dreptu indestulirea si fericirea, ci nutrindu in continuu foculu divin, ce e aprinsu in anim'a sa, acest'a i lumineza ca unu faru inaltu atunci candu suindu-se pe bare'a mortii pleca de la tiermuri lumii, ca se ajunga la locasiurile promise, unde lucuesce etern'a fericire, alu carei germe l'a portatu inca pe lumea acést'a in sinulu seu. „*Imperati'a lui Ddiu e intre voi.*“

Iub. Asc! sementi'a, ce o a semenatu semenatoriulu e buna, inse vai! dice Mantuitoriulu, ea pica adese in pamentu reu si nu aduce nici o roda „*cà alt'a a picatu lenga cale si o au calcatu caletorii, si o au mancatu paserile, alt'a a picatu intre spini si s'a innecatu, alt'a pe petra si s'a uscatu, cà n'a avutu umediela.*“ Nu potemu crede, cumca se fia vr'unu pamentu, care se nu pota aduce nici unu feliu de folosu, nu potemu crede, se fia anima, carea se nu aiba de la natura tote inchinarile spre bine, inse precum sterpesce pamentulu prin batucire, cum se face nefolosibile prin crescerea spiniloru, cum se astupa prin petrisiu, asiá si anim'a omului, acésta holda miraculosa, candu e ingrasiata de virtuti, oh! ce minuni produce, si éra deca maracinele si spinii foradelegiloru apuca acolo radecina, amaru de venitoriulu ce ascepta pre acelu ce lasa hold'a sa atátu de nelucrata. — „*Celu ce are urechie de auditu se auda!*“ sementi'a ceresca, cuventulu lui Ddiu pica lenga cale si se calca su pitiore de nelegiure si de impietate; vinu paseri si manca sementi'a, — vinu vanitatile (desiertatiunile) lumesci si consuma totu ce e bunu si tote ce aru fi potutu produce fericire temporaria si eterna, aceste le mistuescu si in fine sbora ridiendu de nefericitulu, care s'a lasatu a fi sedusu de densele. Sementi'a se sufoca intre spini; spinii sunt pecatele, sunt pati-

mele neinfrenate ale omenilor; in urma sementii'a pica pe petra, — intru adeveru devine petra anim'a unui atare omu, care a stinsu din sinulu seu foculu iubirii; fertilitatea credintiei, si a ruptu din ea florile virtutiloru; — mintea loru nu mai pote primi nici unu nutrimentu, „câ-ci nutrimentulu mintii e cuventulu lui Ddieu.“ Trupulu pere deca nu capeta hran'a sa; — mintea se intuneca de nu primesce lumina — si sufletulu gonitu dintr'unu trupu netrebuitu, vendutu de o minte obscura, elu merge se stee la judecata. „Si de n'asi fi venitu, si n'asi fi graitu loru, pecatu n'aru avé, dice Rescumparatoriulu, éra acum nici o mantuire nu au de pecatulu loru“ (Joanu XV. 22). Si a disu Domnulu apostoliloru sei tramisi de a propaga cuventulu: „Si candu nu ve voru primi pre voi si nu voru audí cuvintele vostre, esíndu afora din casa séu din cetate, scuturati pulberea de pe pitioarele vostre. Amin dicu voue mai usioru va fi pamentului Sodomei si Gomorei in diu'a judetiului decâtu cetatii aceleia“ (Mat. X. 14, 15).

Aceste tote le-a fostu profetitu Ddieu de multu prin int. Salomonu: „V'am chiamatu si n'ati voitu, am intinsu man'a mea, si n'a fostu cine se caute; — urit'ati totu sfatulu micu, si admoniarile mele nu le-ati bagatu in sama — pentru ace'a ve voiu ocari intru mortea vostra“ (Prov. XXIV. si urm.).

Dreptu ace'a, Iub. Crest.! avendu noi fia care facultatea de a primi cuventulu lui Ddieu si de a-lu cresce la anitele nostre, pentru ca acest'a se pice pe pamentu bunu si se aduca roda pentru mantuirea nostra, redicati cugetele vostre catra Semenatoriulu atotpotiinte de susu „si inaintea audirii cuventului lui Ddieu adaugeti si rogatiunea“ (Joan. g. de a.), ca se nu pice sementii'a pe lenga drumu, séu intre spini, séu pe petrisiu. Urmati apostoliloru „petrecundu in rogatiune, si in invetiatur'a cuventului“ (fapt. VI.). Nimic'a se nu ve abata de la ascultarea cuventului divinu, nimic'a se nu ve impedece de la implinirea lui, ca asiá se poteti aduce multa roda si spice de fapte bune, lenga carea adaugundu si credintii'a adeverata, ve veti face partasi bunetatiiloru ceresci intru imperatii'a ceriului, carea se ni-o dee totororu Domnedieu. Amin.

Predice ocazionale.

Iertatiuni la mortu.

(De Justinu Popfju).

Estrasu din discursulu funebreale, rostitu la immormentarea prea venerabilelui parinte, *Giorgiu Cretiu*, fostului parocu in Girisiu in dieces'a Oradii-mari. *)

Dela soci'a sa. Catra tine mi intorcu mai antâiu viersulu mieu de despartire oh iubita socia a vietiei mele. Vai! ce amaru ne-a cercetatu Provedinti'a cereșca, rumpendu intr'o clipita neasceptata legatur'a dulce, ce o-am facutu inainte cu 41 de ani inaintea santului seu altariu petrecuti de rogatiunile, de intarirea și binecuventarea bisericeii sale. Eta ce potericu vestesce despartirea nostra, că nu e neci o fericire statornica, neci o legatura eterna pe pamentu. Or'a despartirii nostre a sunatu, trebue se te lasu, in daru cerca a me retiené suspinele, in daru cerca a me oprî lacrimel tale. Viersulu Parintelui me chiama, trebue se mi plecu spre repausu capulu ostenitu, dar oh! nu mai multa in braciele tale caldurose, nu in patulu asternutu de manele tale iubitorie, ci in braciele reci ale mortii, in patulu, ce mi l'au asternutu manele ei necrutiatorie!

Eu plecu, și tu remani singura. Remani ca o pasere trista, ce si-a pierdutu sociulu iubitu. Lu cerca serman'a pasere amarita prin codri, prin munti, prin vâli și gradine, sbora depe ramura pe ramura, depe arbore pe arbore, suspina, se cânta, lu striga cu viersu plangatoriu, pana se obosesce. Și neaflandu-lu necairi, se reintorna și mai trista la cuibulu seu, la puisorii sei, și vediendu-i erumpe in noue suspine, in noue vaierari, și suspina, și plangu puisorii sei orfani impreuna cu dens'a. Remane ca o luntre, aruncata in' mediloculu apei, fora gubernatoriu. Nefericit'a luntre! o apuca valurile rescolate, și o porta, și o arunca in tote partile dupa placu, și nu e cine se o conduca la tiermure liniscita.

*) *Giorgiu Cretiu*, preotulu de o pregatira clasica, a carui morte o gelimu, absolvi studiile sale teologice in seminariula centrale de Pest'a la universitatea de acolo, unde prin talentele sale emininti, prin progresulu escelinte facutu in sciintie, și prin comportarea esemplaria seceră multi lauri sie, și castigă multa onore numelui romanu. Reintorcundu-se in diecesa, pastori in mai multe locuri in decursu de 41 de ani, mai pe urma in Girisiu (aprope de Oradea-mare) 25 de ani. Pentru credinti'a sa aratata catra tronul și natiune in catastrofa din 1848, fu condecoratu de Maiestatea sa cu cruce de aur pro piis meritis. Immormentarea lui, la care pontefică ensusi prea santitulu parinte, episcopulu nostru diecesanu, asistatu de canonici și preoti, și la care redactoriulu acestei foie, tienú cuventarea, din care facemu aci acestu estrasu de iertatiuni, s'a intemplat in Augustu a. c. Eterna suvenirea lui.

Amara va fi vietii ta. Dilele și noptile voru sună de suspinele tale; pretotindene te va intemina tipalu tristu alu mortii; cas'a ti se va paré desierta (pustia) ca campulu acoperitu de nea, unde nu affi neci o flore; lacrimi ti-va storce tota bucatu'a de pane, cà-ci nu va mai fi acel'a, cu care te-ai dedatu a o impartii, nu va mai fi sociulu iubitoriu!

Inainte de a ne despartii, ierta se ti rostescu inaintea lui Ddiu și a lumii multiumit'a mea cea mai adunca pentru iubirea și credint'a neclatita, ce mi o-ai pastratu in anim'a-ti curata in tote impregiurarile convieturii nostre pamentesci; pentru grigea-ti dulce și neobosita, ce mi o-ai aratatu in tote suferintiele vietiei, și mai vertosu acum in patulu doreriloru mele de morte. Suvenirea ta binecuventata o ducu cu mine in mormentu; éra tu mi ierta, deca te-am vatematu vre odata ori cu cuvintulu, ori cu fapt'a in petrecerea nostra la olalta; și nu incetá a te rogá, se mi ierte și Ddiu, ca pana ce trupu-mi recitu va dormi somnulu mortii in sinulu pamentului, sufletu-mi curatitu de tota macul'a lumesca se affe fericire in sinulu lui Ddiu in patri'a ceresca; ah! in patri'a ceresca, unde te acceptu cu doru și pre tine, și unde vomu continuá vietii intrerupta pe pamentu, — in marire și fericire, ce nu se va curmá neci odata!

Si acum inainte de a me despartii de tine, inainte de a dá mormentulu anim'a, ce atátu te iubesc, vena se te stringu inca odata la pieptulu meu dorerosu, strigandu-ti cu viersu inspiratu de sant'a credintia: la revedere iubit'a mea socia! la revedere in ceriu la Ddiu! Si pana atunci se ti porte Ddiu grigea prin angerii sei, se te mangaie in starea-ti parasita prin darurile sale, și in dilele, ce le mai ai pe pamentu, prin fericire neturburata de necasuri faca se uiti perderea dorerosu, casunata prin mortea mea. Si acum inca odata: la revedere iubit'a mea! la revedere.

Dela fii si fii. Ce se ve dicu voue mai pe urma, cu ce cuvinte se me despartu de voi oh scumpiloru mei fii! oh iubitele mele fice! Voi ati fostu mundri'a, sperarea și bucuri'a barbatiei mele, voi ati fostu cunun'a propt'a și mangaiarea betranetieloru mele. Ci eta acum eu nu ve mai am, și voi nu me mai aveti. Eu ve lasu totusi mangaiatu, pentru cà mi-a ajutatu Ddiu, de v'am potutu cresce, și v'am potutu lasá ca paserea puisorii tei, se sborati in lume pe aripele vostre. Eu me ducu mangaiatu, pentru cà ve vedu pre voi ramurele arborelui familiei mele aducundu frupturi imbelsiugate. Dar cine ve va mangaiá pre voi? Cine va torná balsamu alinatoriu pe ranele animeloru vostre, casunate prin despartirea mea?! Tempulu e mediculu celu mai bunu, tempulu le vindeca tote; și totusi chiaru tempulu, in locu de a vindecá, va reinnoi dorerile vostre.

Va veni primaver'a cu florile sale plapande; ma acele flori suridiatrice nu ve voru aduce voue alinare, numai dorere, aducundu-ve a minte, cà acele au crescutu și se nutrescu din pamentulu, in alu carni sinu jace acum și parintele vostru. Va veni ver'a cu frupturile sale dulci, și cu holdele sale manose. Ma culegerea frupturiloru, secerisiulu holdeloru in

locu de mangaiare, ve va aduce noua dorere, aducundu-ve a minte, că pe acestu tempn fu taiatu de secerea mortii neindurate și parintele vostru. Va veni tomn'a, candu se vescuiescu și oadu frundiele, storse de suculu vietiei; și fiacare frundia va reinnoi dorerea voastră, că-ci pe fiacare frundia ve va paré că aru fi scrise cuvintele: asiá cadiú și parintele vostru la suflarea mortii gerose. Va veni iern'a cu venturile sale frigurosa, și nu veti mai aflá ca de alta data mangaiare și placere, numai dorere la vetrele vostre calde, că-ci ventulu friguros de afara ve va paré că ve striga! ah! rece e vietí'a pentru cei ce au remasu fora parinte! Astfeliu ensusi tempulu, mediculu totororu boleloru și alu suferintieloru, in locu de a lecuí, va reinnoi inca ranele și dorerile vostre. Ma ve rogu cu marele Apostolu, nu ve intristati că, cei cari nu au sperantia. Lumin'a credintiei strabate și in animele cele mai intunecose, și balsamulu ei lecuiesce și ranele cele mai aduce. Acést'a credintia se aline și tristeti'a voastră, și se sterga și usce lacrimelile vostre, sioptindu-ve blandu, că ne vomu revedé și reimbracisiá érași la Tatalu in ceriu.

Și acum veniti mai aproape scumpiloru mei fii și iubiteloru mele fiie! veniti se punu inca odata pe capulu vostru manele mele, și se ve dau inca odata și mai pe urma binecuventarea mea parintiesca. Remaneti, oh remaneti fericiti; Tatalu cerescu se ve padiesca, și se reverse peste voi in prisosintia darurile sale; remasu bunu scumpiloru mei fii și iubiteloru mele fiie! remasu bunu! In ceriu ér' ne vomu vedé!

Dela frate și sora. Pentru ce plangeti? Pentru ce amariti inca și voi cu lacrimelile și suspinele vostre clipit'a despartírii mele? Se fia ore unu lucru chiaru atâtu de tristu și demnu de plansu acel'a, candu trupulu ostenitu și infrantu su sarcinele vietiei si-afia in urma repausulu doritu in sinulu pacieu ala pamentului? Sorele resare, și implinindu-si cursulu prescrisu de Provedintia, érași apune. Au nu este acést'a sortea comuna a totororu moritoriloru? Unde sunt strabunii, unde mosii nostri? Unde sunt manele nervose, cari ne au crescutu, unde pieptulu dulce, care ne-a laptatu, unde tat'a și mam'a iubita? Ah! ei nu mai sunt, s'au scoboritu acum de multu, a odiní in sinulu liniscitu alu mormentului; unde eca scoboru acum și eu dupa densii, și unde nu peste multu mi veti urmă și voi iubite frate și iubita sora! Și pana atunci se ve binecuvinte și mangaiie Ddiu, se ve resplatesca iubirea fratiesca, ce o-ati aratatu purure catra mine, și se prefaca lacrimelile de dorere, ce le versati acum lenga trupulu mieu recitu, in totu atâtu flori de bucuria. Și acum apropiati-ve, se ve stringu inca odata la anim'a-mi fratiesca, pana ce buzele-mi ve striga tremurandu: Remasu bunu iubite frate și iubita sora! remasu bunu pana la revedere in patri'a ceresca!

(Va urmă).

Predica la mortu.

(De Luc'a Popu Munténu).

Despre nestatornici'a lumii.

„Ceriulu și pamentulu va trece, éra cuvintele mele voru ramané; . . . pentru ace'a fiti gat'a, că nu sciti in ce ora va veni Fiilulu omenescu. (Mat. XXIV. 35, 44).

Candü cantu cu ochii mei trupesci in susu și in giosu, candu privescu catra ceriu și catra pamentu, și candu strabatu cu ochii mintii mele ceriurile ceriurilor și cele mai pe deasupra ale lorü, — candu me scoboru dä acolo cu mintea la centrulu pamentului și la temeliele lui, și le punu tote aceste, vediute și nevediute ca depinse într'o icona naintea ochiloru mei, — atuncia vedu, o Domne! că tote aceste fapture maretie și lucruri frumose și minunate numai singura man'a ta le-a potutu creá, formá și ordiná, că-ci stau uimitu de sublimitatea lorü. . . . Si éra de socotescu, că aceste tote se voru stramutá, voru perü, și voru trece ca fumulu, unu cutremuru mă cuprinde și se imple de temere anim'a mea; pentruca tu dici, potinte Creatoriule, cumca „ceriulu și pamentulu va trece“ — tote se voru schimbá: „Sorele se va intunecá, lun'a nu si-va dá lumin'a sa, și stelele voru picá din ceriu și poterile ceriului se voru clati.“ (Mat. XXIV. 29), — Si deca voru trece tote aceste, oh, tristi ascultatori! atunci vomu trece și noi, și impreună cu noi tote averile, tote dulcetiele, tote desmerdarile lumii acesteia. De ai avé, crestine, tote avutiile lui Dariu; acele 600 mule și 300 camile incarcate cu tesauzele regali, precum nu petrecura aceste pre Dariu mai departe decâtu pana la lupt'a de la Isu (Curt. Rufu III. 3), asiá nici pre tine nu te voru insoci decâtu pana la tiermurea mormentului. Imbraca-te și stralucesce in porfiru și in veluru, încarca-te de diamanturi și petre scumpe; fia alu teu diamantulu marelui mogolu din India, alu teu diamantulu Ecaterinei II. cu pretiu de 12 tone; alu teu diamantulu florentinianu din tesaurulu vienesu in pretiu de 181.500 fl.; — pune-le tote pe capulu teu, séu nu, fă ca Napoleonu I., care scose diamantulu seu numitu regentu din corona, și infrumsetiá cu densulu manunchiulu sabiei sale invingatorie, fă și tu, incarca-te de diamanturi, rubini, safiri, smaragdi, topasi, ametisti, carnioli, auru, argintu, — și deca te-ai infrumsetiatu, și ai privitu la scumpeturi, eca, nu sciu de unde, se redica fora veste o suflare rece ca ghiaci'a, carea in clipa mătura ca prin farmecu tote avutiile, ce le-a produsu Indi'a și Brasili'a.

Tristi ascultatori! cu mutarea de aici a fratelui nostru (N), voiescu a ve infacisiá apriatu nestatornici'a lumii, de unde veti poté culege, că tote pieru, se ducu prefacundu-se in elemintele sale principali — uniculu sufletulu e nemoritoriu. Ve rogu fiti cu pucina paciintia.

Sementi'a nestatorniciei au primit'o protoparintii nostri și prin densii tota omenimeá din marulu, imbiatu de diavolu Evei in paradisu. De

atunci diavolului, acestu inimicu alu mantuirii omeniloru, ambla recnindu ca unu leu de la unu polu alu pamentului pana la celu alaltu, si cu ostea pecatelor, poftelor neinfrenariloru combate tote staruintiele bune ale omeniloru, facundu-i nestatornici pe totu minutulu. Insusi D. N. Is. Cristosu fu sierf'a nestatorniciei, a acestei slabituni mari omenesci. Elu se arata in lume in modu misteriosu, vestesce si propaga sant'a sa Evangelia; intaresce invetiatur'a sa divina prin semne si minuni, sigileza contractulu rescumpararii prin sangele seu scumpu si lu-implinesce prin invierea sa. Omenii luminati prin credintia lu-socotescu de fiulu lui Ddieu, de profetulu profetiloru si intieleptiunea cea mai perfecta; din contra cei necredintiosi dîcu, cã n'au vediatu omu mai istetiu „*in tota Iude'a incependu din Galile'a, de a turburã poporulu, ca si densulu.*“ (Luc. XXIII. 5). Fece D. Cristosu semne si minuni multe de cari se minunau poporele, ma éca, graesce Ev. Mateiu: „*Joanu Botezatoriulu a venitü, nici mancandu nici bendu, — si ei dîcu, ca are dracu. A venitü Fiulu omenescu gustandu si bendu, si ei dîcu: eta omulu mancaciosu si beutoriu de vinu, amiculo vamesiloru si alu peccatosiloru.*“ (Mat. XI.). Vedeti neconstantia spireteloru intre omeni, provenita dintr'o credintia clatinata. Ce trebuia se faca Cristosu, ca se multiimesca pe aceste spirete? De nu facea mai multu decatu ce poteau face si omenii; de nu invetia decatu, ce potea cuprinde mintea marginita, ei vreau dice atunci, cã densulu cu nimicu nu e mai multu decatu unu omu ordinariu; éra deca fece minuni, pre cari omulu nu e in stare a le plini: „*Diceau fariseii, cã acest'a in insocire cu Domnulu draciloru, cu Belcebubu scote draci.*“ (Mat. XII. 23, 24). Candu suferia fiulu lui Ddieu pe cruce si si-dã sufletulu seu, sorele in dñu'a mare se intunecã; atunci invetiaceii si amicii lui Cristosu se bucurau, pentruca a acoperitu Ddieu batjocur'a cumplita, ce se facü lui Cristosu, ca se nu o veda jidovii necredintiosi, éra ceialalti petrushi de spaima lamentau séu aprinsi de mania murmurau tare. Odiniora Pilatu aflã pre Cristosu nevinovatu si voia se lu-elibereze pe ascunsu intregu si nevetematu, ma in scurtu Pilatu predece pre celu fora vina in manele jidoviloru, ca se lu-restignesca (Mat. XXVII. 24, 26). — Acelu Irodu, care iubiã forte pre S. Joanu Botezatoriulu, ace'asi mandã, se i taie capulu (Marc. VI. 22, 27). — Ce voiu mai dice! Acelu omu, care astadi graesce bine de tinc, mane te defaima misieslesce, care astadi e parte scumpa a animei tale, mane cu mana dusmana strapunge pieptulu teu, care astadi te stringe la sinu cu caldura si te saruta, mane te adapa cu veninu. . . . Astadi un'a, mane alt'a, totu deun'a nestatornicia, cãtu trebue se eschiamãmu: Oh lume, cãtu esci de statornica in nestatornicia ta! . . .

Asiã e omulu necontentitu espusu stramutariloru, ce se intempla in lumea fisica. Rot'a mare a sortii se inverta neprecurmatu; vedemu cum se redica moritorii pe dens'a insusu si cum mergu in giosu; se invertescu cãtu-va tempu ca o jucareia a unei poteri mai inalte, pana de o data

pierdu ecuilibrulu, luneca, siovaescu; — și spitiele rotei cumplite lu-prindu, lu-dimica și lu-nimicescu. Omule, ori cine esci, cugeta, că te apuca spitiele fatali și într'o clipita esci nimica, seu de nu ti-place a cugetá la morte, cugeta la sortea ta de mane! astadi resalti in fericire nespusa, mane te infrangi de doreri nefinite; astadi te inalti, mane ai picatu in pulbere; astadi esti prea maritu; unu poporu, o lume iptrega ti-canta innuri de gloria, și mane pote totu acei ce te-au adorat, te voru hulí și te voru scupá. — Și ca se mai vedeti odata, tristi ascultatori, ce lucru nestatornicu e acest'a cu viet'i'a nostra și cu tote ce se petrecu in lume, se luámu câte-va casuri din S. Scriptura și din istori'a lumii. — Éca acei jidovi cari laudau pre D. Cristosu, candu intrá pe mensu de asina in Jerusalimu, și strigau: „*Osan'a fiului lui Davidu, bine e cu-ventatu celu ce vine intru numele Domnului!*“ (Mat. XXI. 9), totu acei'a peste pucinu tempu recniau furiosi: „*Restignesce-lu, restignesce-lu pre densulu.*“ (Mat. XXVII. 23). — Astadi patriarculu Jacobu profetiesce cele venitorie și imparte binecuventare filoru sei, éra mane more pe patulu seu și se ingropa (Gen. LXIX. 32). Astadi Rachel se bucura caletorindu cu Jacobu in pamentulu de la Eufratu, éra mane, naseundu pre Beniaminu, acole pe patulu dorerii, acole in drumu more și se ingropa (ibid. XXXV. 18, 19). Astadi Moise din mandatulu lui Ddieu se sue in muntele Nebo, acolo i arata Ddieu totu pamentulu lui Galaad, Naftali, Efraim, Manase și Jerico, i pune ca într'o panorama pom-posa inaintea ochiloru pamentulu promisiunii, unde se voru asiediá sementiele lui Isacu și Jacobu, éra mane betranu de 120 ani more in pamentulu Moab, fora se fia calcatu vâlile romantice ale Jordanului, unde curge lapte și mere (Deut. XXXIV. 1). Astadi Faraonu incaleca cu mii de ostasi, ca se ajunga pre Israilteni și se i aduca inderetru la servitute, éra mane se cufrunda dimpreuna cu ostasii cu carutiile și cu caleretii sei in undele marii rosie (Esír. XIV. 27). — Astadi Abimelecu se desfeteza in bucuria selbatica, că a ucisu pre cei 70 frati ai sei, éra mane aprindiendu turnulu din Sichemu, chiaru candu se ostea mai cu forore, o femeia din verfulu turnului arunca o petra de mora pe capulu lui și lu turtesce (Jud. IX. 35). Astadi Abner urdiesce amicetia cu Davidu și se bucura cu densulu, éra mane ca unu vinovatu se omora de Joab (II. Reg. III. 27). Astadi Nabucodonozoru e rege prea potinte alu Babilonului și se ospeteza cu mancari și beuture regali, éra mane se socotesce intre cei mai misiei pamenteni, mintea i se turbura și elu manca fenu ca și boii (Dan. IX. 29).

Eca asiá se intempla cu omenii din lume, cu persoanele singuratice; ce astadi am admiratu, la ce astadi ne-amu inchinatu, mane tragemu in tina și calcámu su pitiore; ce astadi a parutu divinu, mane a trecutú și numai unu sunetu de veste remane, care pere curundu, cum pere sunetulu de clopotu, ce se latiesce vibrandu in aeru și in urma amutiesce in in-finitulu universului. Vestea, renumele, glori'a de tiene seculi intregi, ce

sunt acestia decâtu nisce grauntie de pulbere in desiertulu Saharei? și in fine deca și pereneza glori'a multe vécuri, ce e acésta gloria decâtu unu testimoniú tristu despre nestatornici'a, despre peritiunea totororu. Ace'a ce aflámu la individi se arata și la popore intregi. Popore s'au redicatu la culmea de marire, la potere, ce inspaimentá tote gintile pamentului, și astadi unde sunt? Glori'a loru astadi nu e decâtu sunetulu tristu de unu clopotu, care suna la parastasulu, ce le tiene posteritatea! — Eschiamu: unde sunt acele opere oriasie, ce au fostu zidite spre mirarea lumii, ca in veci se stee de marturia a geniului omenescu? oh ce musuroie de cártitia pe plaiulu nemarginitu alu universului! Unde sunt cele siepte minuni ale lumii?!

Unde sunt 1) Muriu Babilonului, ce fusera redicati de omeni, ca se braveze cu poterea lui Ddieu in timpulu, candu si-va versá mani'a sa a dou'a ora prin potopu (diluviu) asupra genului omenescu recadiendu in foradelegi? Unde-su turnurile sale, cu gradinele Semiramii, cari spandiurau in aeru?

Unde e 2) Templulu Dianei din Efesu, la care si-a pusu iscusinti'a și sudorea Asi'a intrega 220 ani pana l'a gatatu? Acésta opera minunata, bine cá fú nimicita prin vanitatea unui omu din Efesu numitu Erostratu, care voindu se si faca numele nemoritoriu, aruncá cu mana sacrilega tetiunele pe altarie și baseric'a o dede preda flacareloru, dara unde e acea baserica și mai pompose, ce fú redicata in loculu acelei'a? (Strab. XIX. Plin. XXXVI. 14). Unde e acea baserica, in carea S. Ap. Pavelu la 20 ani dupa inaltiarea Domnului a vestitu in decursu de 2 ani Evangeli'a lui Cristosu cu celu mai mare sucesu?

Unde e 3) Tipulu lui Joe din Olimpi'a, opereu vestitului pictoriu Fidia, de care se uimiau tote gintile?

Unde sunt 4) Piramidele din Egiptu? acele piramide, ce le amintescu scrietorii Amianu, Strabonu, Pliniu, Pomponiu, Solinu și alti? Acolo stau inca și acuma câteva remasitie pe desierturile africe dara acusi voru cereá loculu, unde au fostu.

Unde e 5) Stelpulu sorelui, redicatu pe insul'a Rhodos de Demetriu regele Asie dupa mortea marelui Alesandru? acelu stelpu de o sublimitate cumplita, ce cugetau, cá va stá in veci, la 50 ani fu surupatu și ruinatú printr'unu cutremuru de pamentu (Plin. XXXIV. 6).

Unde e 6) Mausoleulu regelui Mausolu din Caria, monumentu grandiosu de iubirea și credinti'a sociei sale? Artemisia lu-zidi, ca se asiedie acolo osamintele scumpului seu sociu, ma fece mai multu, cá prefacundu osele barbatului seu in pulbere spre marturi'a amarei sale nemangaiate le mestecá in apa și le beú (Propert. III).

In fine 7). Unde e Curtea regesca a lui Ciru, zidita din diferite petre scumpe, in carea straluciau mobile de aurú și de argintu, in carea Asveru, regele Persiloru tienú celu mai mare și in tota lumea mai renumitu ospetiu? (Est. I. 1).

Unde sunt dara aceste zidiri marotie, ce le contemplă tota lumea rapita de admirare?! Éca, tristi ascultatori, s'au prefacutu in tierena si tieren'a a sullat'o venturile, si la unele abia se mai vede locul, unde au statutu. — Oh, tu lume trecatoria! . . .

Pentru ace'a, Tr. A.! se ne aducemu adese ori a minte de nestatornici'a si desiertatiunea lumii acesteia, se ne aducemu a minte de „*cuvintele Domnului, cari voru remane in veci, panace ceriulu si pamentulu va trece.*“ Ceriulu si pamentulu va trece, va trece totu, ce e compusu din parti, totu ce e materiale, fisicu, tote corpurile se voru desmembră; intre aceste eca si trupulu nostru, locasiulu de stiela alu sufletulu nostru, indata ce se smentesce o rotitia din masin'a sa, totu mecanismulu jace derimatu la pamentu, — sufletulu numai se redica dintre sfaremature, din pulbere si sbora cum sbora columb'a dintre zidurile cadute ale cutarui castelu. Minutulu nu lu-scimu, in care potu se se surupe zidurile trupului nostru fragile „*Nu este alu nostru a sci anii seu tempurile, ce le-a pusu Tatalu intru domnirea sa.*“ (Fapt. I. 7). Aduceti-ve aminte de cuvintele Domnului, care dice: „*Douespredece ore sunt intr'o di, si intru aceste 12 ore nu este nici un'a, in care nu amu poté mori*“ (Joan. I. 19). Éra deca vomu mori nu scimu, dice-nise-va noue: „*Veniti binceventatii parintelui meu de mosceniti imperati'a cea gatita voue de la intemeierea lumii!*“ seu ni se va dice: „*Duceti-ve de la mine blastematiloru in foculu celu eternu, care e gatitu diavolului si angeriloru sei.*“ (Mat. XXV. 34, 41). — Deci gatiti-ve bine de morte; grigiti de sufletulu vostru memoritoriu si pe lenga credintia lu infrumsetiati si cu fapte bune, ca caletorindu din acésta vale a plangerii se peteti intră intru imperati'a de susu, ce se ni-o dee Tatalu, Fiiulu si Spiretulu S. unu Ddiu adeveratu. Amin.

Cuventare funebre

la immormentarea memoritoriuului Episcopu
de Oradea-mare
Samuilu Vulcanu.

† **25. decembre 1839.**

Compusa si rostita de Vas. Erdélyi, pe atunci canonicu si dupa ace'a sucesoriulu lui S. Vulcanu in scaunulu eppescu † 27. mart. 1862.

„A moritu Samuilu, si s'a adunatu totu Israilulu, si l'au plansu pre elu si l'au ingropatu in cas'a lui.“ (I. Reg. XXV. 1).

De privinu meditandu peste paginele lungi ale istoriei lumii, in-tempinamu la tote natiunile si in tote tempurile esemple dese de ceremonie religiose, cari vestescu stralucitu si demustra evidinte acelu instinctu in

nasutu de la natura și gravatu aduncu in animele omeniloru, cumca intemplandu-se mortea acelor'a, cu cari au traitu pe pamentu in legature dulci naturali, séu a unoru barbati escelinti, cari prin talinte donate de la natura séu castigate prin staruintie continue și diligintia s'au redicatu mai pre susu de mas'a dormitanda și au stralucitu, inzestrati cu putere de a conduce și ferici societatea omenesca, și candu erau incungiurati de iubire, de onore și venerare, deca au caditu din braciile celoru ce i iubiau séu s'au surpatu de pe culmea inalta, unde siedeau admirati, și a apusu sorele vietiei loru in mormentu, — atunci omenii n'au potutu se nu acurga și se nu si-verse dorerea animeloru loru pentru lovitur'a fatale ce au suferitu prin mortea acelor'a, și se nu i petreca lacrimandu la mormentu și cu suflute doiose se nu depuna spre repausulu eternu remasitiile loru amortite pana la acea di mare a invierii, și n'au potutu se nu arate acea reverintia și iubire fidele, cu carea au fostu catra densii in vietia și carea li-o pastreza ca o suvenire dulce pentru posteritate.

Deca natiunile antice, cari se teveliau in intunerecu, ascultandu vocea farmecatoria a naturei, au implinitu astfeliu ultimele loru detorintie triste catra iubirii loru repausati, — deca intregulu Israilu, caruia inca nu i a fostu resaritu sorele adeverului eternu in tota marirea sa, ci numai ca o umbra li s'a fostu aratatu prin profeti, deca a acursu și l'a plansu și la pusu la locasiu de repausu pre Samuilu profetulu, vestitoriulu credintiosu alu cuventulu ddieescu, oratoriulu divin, pazitoriulu puternicu alu credintiei și alu legiloru loru cetatianesci, și stelpulu tare alu natiunii loru, — noi ore crestinii, caror'a ni-au resaritu diorile luminii eterne nu in umbra, ci in splendorea sa cea mai curata, și caror'a ni s'a revelatu adeverulu eternu prin Is. Cristosu in cea mai perfecta lucire, noi ore se nu ayemu mai scumpa detoria a dá tributulu de sacra reverintia catra osamintele acelor'a, cari si-au sacratu vietia loru pentru noi?! Asiá e, Tr. A.! — Și ore vocea instinctulu naturale și a religiunii candu se trezesce in noi mai intr'adinsu? candu ne indemna mai tare a solvi sacrulu nostru tribut, decâtu atunci, candu se intelnescu ochii nostri cu gelea generale despre o nefericire, ce a atinsu o natiune intrega, candu vedemu inaintea nostra stem'a martalitatii nostre intr'unu barbatu mare, a carui memoria memoritoria e cunoscuta inaintea omeniloru și inaintea lui Ddieu?! (Int. IV. 1). Candu vorbescu despre unu atarele, nu e cu potintia, Tr. A.! se nu ve vina in minte acelu barbatu de merite memoritorie, a carui veneratiune iubire și suvenire prea scumpa ne-au adunatu pre noi in giurulu acestui catafalcu.

Tr. A.! Esc. S. Samuilu Vulcanu, cons. int. alu Maiestatii S. imp. reg. ap., Episcopulu neuitatu alu diecesei gr. unit. oradane, Parintele ei suflatescu nu e mai multu! — N'a cautatu mortea necrutatoria nici la demnitatea sa mare nici la virtutile sale stralucitorie, nici la rogatiunile nostre ferbinti inaltiate la ceriuri pentru vietia sa indelunga, ci dupace fú pregatitu cu SS. Sacraminte pentru calca eterna, spre dorerea generale și spre perderea nostra nereparabile, trecú din miediloculu nostru la o vietia

mai buna in a 25 l. c. — Si in sentirea acestei lovituri grele cu dreptu potemu striga: „*O, morte câtu e de amara memori'a ta!*“ (Is. Sir. XLI. 1).

Si cu atât'a e mai grea amaretiunea, cu atât'a mai sentibile perderea nostra Tr. A.! cu câtu privirea nostra, ori incatrau ne intorcemu, nu intempina de câtu ochi scaldati in lacrimi si facie intristate de o adunca dorere. Oh spuneti-mi Tr. A.! ce a casiunatu acésta serbare stralucita dar plina de gele? Ce cauza a intrunitu acésta adunare maretia? Ce a implutu de sentiri dorerose animele nobili? — Rspunde tu sicriu mut, invescutu in gele! Rspunde, nu ai ascunsu tu in tine una lucéferu de pe orizonulu bisericeii lui Ddiu? Pentru ce gelesce acelu altariu santu? — Vedeti, pentruce asuda stropi de lacrimi zidurile de petra ale acestei biserice? — Pentruca conducatoriulu altariului, mirele iubitu alu bisericeii, angerulu intielegerii, pacii si binecuventarii a sboratu inderetru la Parintele eternu, de la care fu tramisu. Ce insemneza luminele, ce ardu in giurulu acestui catafalcu, abia mai versandu debili flacare palide? Aceste sunt schinteele retecte, ce spunu morindu, ca a apusu radi'a binefacatoria din sorele adeverului eternu. Pentru ce plange poporul sentitoriu alu acestui tienutu romanticu? pentruce s'a imbracatu in gele turm'a credintiosa a diecesei gr. cat. oradane? — Pentruca a moritu Samuilu, si intru densulu poporulu a pierdutu fal'a sa, pre parintele seu celu mai bunu. . . . „*A picatu coron'a capulei nostru!*“ (Jer. lament. V. 16). — Amu devenitu orfani fora parinte. — — Orfani si veduve pentru ce curgu lacrimeloru vostre? Betrani si seraci pentruce suspinati in giurulu acestui sacriu? Pentru ca aci jace mortu spriginulu tare alu vostru, mangaiarea sufleteloru vostre. . . . Pastoriulu bunu, care a condusu turm'a sa cu atât'a grige pe campulu salutei, episcopulu esemplariu, parintele dulce, fiulu celu mai mare si mai credintiosu alu natiunii sale, pre care voi l'ati iubitu atâtu de multu, pentruca si elu v'a iubitu pre voi din tota anim'a sa, éta elu nu e mai multu! — — Dorerosu memoria a iubirii, carea atunci sfasia mai cumplitu animele omeniloru, candu obieptulu adoratu se vede repusu pentru totu deun'a. Acésta iubire v'a adunatu si pre voi la acésta serbare funebrele, si acurgerea vostra va remané ca documentu perpetuu despre iubirea, veneratiunea si multumita, ce ati avutu catra neuitatulu Samuilu.

Acésta iubire, venerare si dorere a vostra me animeza si pre mine, candu voiescu a descrie, desi cu penelu neistetiu, caracterulu sublimu si virtutile inalte ale Esc. S. Samuilu Vulcanu, repausatu in Domnulu.

I. Me voiu nesuf a insira meritele sale castigate in oficiulu seu inaltu, cari ne voru infacisia intrensulu pre patriotulu si natiunalistulu nemoritoriu.

II. Voiu atinge insusirile sale frumoase, demne de imitatu, cari voru demustra maranimositatea si generositatea unui archiereu si archipastoriu romanu.

Oh sorte fatale! carea de ai lovit pre cinev'a, pre mine mai lovit mai tare, . . . ca-ci nu rosiescu a marturisi in faci'a acestei mari adunari, intristate, cumca parintiloru mei naturali sum detoriu numai, ca m'au nascutu

de aci încolo, începându-mă de la loganu, nutrirea mea, învătătur'a mea, cu unu cuvântu totu ce sum și am în presente detorescu iubirii parintiesci și generosității repausatului nostru Samuilu; — eu am pierdut pre tatafu meu celu mai bunu . . . întipuitu-ve dara că „*nu este dörere atâtu de nemarginita ca dörerea mea.*“ (Jasi V.). Și singuru nu știu, cum am cutezatu a luá asupra mea acésta sarcina doioasă și a pasi pe acésta tribuna funebreale, ca se dau mangaiare celoru aduncu intristati, eu care nu am nici o consolare, séu ca se mărescu pre repausatulu nostru Samuilu, eu carui mi s'ar siédé mai bine a-lu prea mari suspinându cu lacrimi decâtu a tiené cuvântare. Oh eu numai cu buze tremurânde voiú poté aminti pre acél'a, pre care plansulu generale l'au gloriificatu din destulu înainte de mine. Voiú vorbí dara panace vocea mea nu se va stinge de dorere. Și deca laud'a iubitului nostru episcopu în decursulu cuvântării mele va paré candu și candu dora lingusitoria, se știu că ipocrisi'a lasia nu cuteza a calcá pe colínea mormentului. Altu cum tipulu neuitatului nostru Samuilu se nu lu cautati în cuvântarea mea, ci în suflétele vostre, acolo lu-aftati, lu-iubiti și lu-plangeti, Tr. A.!

Partea I.

Fú gloriosa carier'a chiamării marelui nostru Samuilu, gloriosa ca a sorelui, ce strălucesce pe ceru. Cu pasi gigantici percurse cele mai frumoase și mai grele oficie ale sferei basericesci, panace în urma prin grati'a celui mai bunu principe alu nostru și prin întărirea s. scautru apostolicu fú redicatu la demnitătea de episcopu alu diecesei gr. un. de Oradea-mare, și fú incredintiatu cu guvernarea ei.

Elu fú nascutu în 31. aug. alu anului 58 din seclulu trecut. Loculu nascerii sale e Blasiulu în cottulu Alba-Iulia. — Aci trebue se me oprescu pucinu pana se eschiamu cu Scriptur'a: O câtu e de minunatu Ddieu intru lucrurile sale! și prosternendu-me se adorezu Provedinti'a divina, întieptiunea necuprinsa și îndurarea cea mai înalta, cu carea Cerulu a binevoitu a redicá din parinti seraci inse piosi și temetori de Ddieu în scumpulu nostru Samuilu unu luceferu strălucitoriu pe orizonulu basericei, natiunii și a duoru patrie învecinate. Cu adevératu fericitii parinti, cari ati fostu urdătorii acélui'a, ce se fece geniu mantuitoriu unui poporu gemetoriu în greu întunerecu.

Scoletele inferioare elu le-a finitu ocolosi cu progresu destinsu, panace dieces'a acést'a oradana indulci la sine pre tenerulu de talinte emininti și lu-primi între teologii sei la a. 1778. Studiele anului primu filosoficu le fini în Oradea-mare cu precelintia, apoi ca teneru de sperantie mari fú tramisu la Viena, unde continuá cursulu alu doilea filosoficu și fini carier'a teologica, cu diligenția de fieru desvoltându facultatile sale naturali; și prin o portare morale nepetata și nobletia de sufletu știú castigá nu numai simpatia colegiloru ci și amorea învătătoriloru sei. Apoi rentorse, ca albin'a diligenta cu sinulu încarcatu de merea floriloru, și densulu înzestratu cu

sciinție aiese și însuși prea nobili érași în diecesa. La a. 1784 fú consaratu prin episcopulu oradanu de fericita memoria Moise Dragosiu de preotu, și ajungându în curtea eppale fú ordinatu de diaconulu și capelanulu catedralei.

Inse numai scurtu tempu se potú laudá dieces'a nostra cu presentia fericitului Samuilu, că-ci abia funcțiună diumetate de anu în diregatori'a amintita, candu fú revocatu prin gratia Principelui domnitoriu érași la Vien'a, unde a fostu lasatu dupa sine suvenire dulce de sciinti'a sa fundamentale și de conduit'a sa blanda, fiindu denumitu la institutul teologicu de acolo, care se strapuse intr'ace'a la Agria, de prefepu alu sciintieloru teologice. Episcopulu de atunci cu anima doiosa fiindu silitu a ascultá mandatulu mai inaltu, tramise în cale pre iubitulu seu favoritu Samuilu, cu lacrime în ochi dicundu: „Se indeparta, se duce de la mine florea cea mai frumoasa a diecesei mele.“ — Asiá se remunera și se înainteza pe carier'a fericita junele iubitoriu de sciinție frumoase și de virtuti curate! —

Intr'ace'a scumpulu nostru Repausatu Samuilu în modestia sa n'a consideratu acésta promovare de tienta, ci de ocașiune noua, de modu și miedilocu spre perfeptiunare mai mare, de campu mai largu spre adunarea de merite. Pe acésta cariera noua prin diligenția sa neobosita atâtu, în sporierea sciintieloru sale câtu și în implinirea punctuale a oficiului seu atrase intr'atât'a atentiunea superioriloru și increderea loru asupra sa, castigá atât'a simpatia și iabire, câtu, ordinandu-se strapunarea acelu institutu din Agria la Lemberg în Galitia, dintre superiorii presinti singuru Fericitulu nostru Samuilu se alese la dorinti'a generale de insocitoriulu și supraveghiatoriulu teologiloru emigranti în Lemberg. Și ajungundu în Lemberg nu peste multu fú denumitu de vice rectoriulu ordinariu alu acelu institutu. —

Ce staruintia a desfasiuratu densulu în acestu oficiu nou dara greu atâtu întru crescerea sciintifica a tenerimii câtu și întru promovarea binelui acelu institutu mare, ce merite respectabili si-a castigatu fericitulu nostru Samuilu, e de prisosu a ve însirá, dupace însuși Domnitoriulu stralucitu de atunci Josifu le a demustratu cu cuvintele sale inalte prin diplom'a dîn a. 1788, prin carea lu-denumi de canoniculu acestei diecese, pe lenga tienerea postului de mai nainte. Un'a inse, ce da proba despre diligenția sa neobosita și de spre activitatea sa neinfranta, áflu delipsa a aminti, cumca pe lenga tote ocupatiunile multe, ce fura incopciate cu diregatoriile sale incurcate și portate destinsu, elu în orele sale libere în decursu de 5 ani, pe lenga limbele sonore, roman'a și latin'a, și-insuși și cea germana, ungara, franca, italiana și polona, pre cari nu numai le întielegea, ci le și scriea și vorbiá cu desteritate rara și cu eleganta. Fiindu dara în man'a sa chiaea totoruru sciintieloru prin posederea acestoru limbe culte, nu ne potemu mirá cum a potutu culege scumpulu nostru Samuilu acele cunoscintie, ce luciau din totu cuventulu seu, și faceau, ea curgundu discursulu despre cutare obieptu, îns'asi tacérea sa orá instruitoria pentru cei de facia, câtu se pôte aplicá la

densulu dîcerea intieleptului Senec'a: „Este orece in barbatulu intieleptu, ce poti invetiá de la densulu sî candu tace.“

Inse dupace se desfiintîa la a. 1792 acelu institutu teologicu din strainetate, sî junimea se rentorse in sinulu diecesei sale respective, fericitul nostru Samuilu inca veni éراس in patria, in diecesa, acum unu barbatu cu esperiintie mari, cunoscintie late, sciintia ampla, inteligintia profunda, ornatu cu o politetia sî finetia destinsa, ca asiá cu talintele castigate sî cu virtutile sale stralucitorie, totu atâte margarite nepretiuibili, se infrumsetieze altariulu natiunii sî alu basericei. Si aci lu-acceptá o derogatoria noua ma grea, ca remunerare pentru virtutile sale nalte sî meritele sale escelinti; neuitatulu episcopu de atunci Ignatu Darabantu, stelpulu potinte alu patriei sî natiunii, lu-denumi dintre ceialalti ca pre celu mai demnu, de vicariulu seu generale. Cumca cu ce istetîme sî ce puntualitate esemplaria portá densulu acestu oficiu frumosu dara gravu pana la mortea binecventatului episcopu, spre marirea lui Ddiu, spre binele sî fericirea natiunii sî basericei, me provocu la voi Revdisimi membri ai capitalului, cufundati in gele, la Rvdism. prepositu sî can. lect. (Joanu Radnoti, Corneli), voi, cari inca atunci, emulandu cu densulu, mesurati carier'a vostra, voi poteti da mai buna sî mai autentica marturia despre ace'a. Atát'a inse e necontestabile, cá densulu implini diregatori'a sa asiá perfeptu, cátu eluptá indestulirea sî complacerea episcopului seu veneratu sî iubirea intregi preotimi diecesane, carea lu-onorá ca pre insusi parintele seu. Si de aci nu peste multu oresicum natural-minte urmá, cumca bunulu principe domnitoriu de atunci Franciscu I., care nu cautá la nobletia nascerii, ci sciá pretiu meritele ori caroru barbati eminenti prin geniulu sî caracterulu loru, aplecandu-se la vocea poporului, ca la vocea lui Ddiu, aflá pentru scaunulu veduvitu alu diecesei oradane de celu mai demnu sî mai aptu sucesoriu pre fericitul nostru Samuilu; care fiindu denumitu in gratia la a. 1806 sî intaritu prin scaunulu s. apostolicu, la a. 1807 fú consacratu prin episcopulu fagarasianu de memoria nemoritoria Joanu Bobu in oficiulu seu sî instalatu in 11. Juliu aceluiasi anu, intre urari de bucuria sî innuri de multiamita. — Asiá se incoroneza virtutea sî meritulu adevératu a celoru barbati mari, cari porta in sufletulu loru fericirea unui poporu intregu.

Aci i se deschise o cariera noua sî mai ampla, sî intru adevéru in splendore noua se reversa acum binefacerile salutarie, cari resaru din virtutile sale archiereseci sî cari in vietia sa le-a sî desvoltatu. Aceste le veti precepe din

Partea II.

Deca a servitu spre gloria mare fericitului nostru Samuilu ace'a cá cu ocasiunea ocuparii scaunului seu episcopescu, ce s'a intemplatu in acésta s. baserica, candu toti omenii binesentitori, rapiti de bucuria, au privitu de cea mai mare fericire. de darulu celu mai frumosu sî chiaru de binecventare ceresca acést'a, sî au espresu între eschiamari de bucuria, cumca au castigatu

pre Samuilu de archipastoriulu loru sufletescu; eu tienu de celu mai gloriosu triumfu ace'a, cumea Samuilu in acel'asi momentu a ocupatu unu scaunu splendidu in o baserica, nu edificata de man'a omenesca ci de a lui Ddiu, in anim'a credintiosiloru sei, prin virtutile sale evingundu iubirea omagiale si increderea fiesca a loru, si cu dreptu,

Că-ci deca cautămu in cinev'a tote acele virtuti, cari se cuvine episcopului a le nutri, precum ospitalitate, parsimonia (pastrare), liberalitate, sobrietate (trezia), curatia, caritate, dreptate, santia si infrenare (Tit. I. 8), se cautămu si vomu află, că aceste tote fura concentrate sublimu in anim'a lui, si peste tota viet'a, s'au reversatu din sufletulu seu.

Inainte de tote s'au potutu vedé intr'cusulu zelulu mare catra religiune, care a flacaratu atātu de tare in pieptulu seu pentru mantuirea credintiosiloru supusi guvernarii sale; anume sciindu densulu, că e renduitu prin Spiretulu S. a fi ducele s. mame baserice intemeiate prin sangele sacru alu D. Cristosu, si sentindu, cătu e de folositoria ba chiaru necesaria cunoscerea deplina a turmei incredintiate sie, spre ducerea sigura a guvernului eppescu; la inceputulu oficiului seu apostolicu atentiunea principale si-a indreptat'o intr'acolo, ca se cerceteze in persona si dupa locu dieces'a sa forte latita, si se veda pre preotii si credintiosii sei si se i cunosca si asiă se se informeze despre starea turmei sale intregi, ca se scia ce ar fi in vii'a Domnului de plantatu, ce de udatu, ce de curatitu si de grigitu, ce de imbunetatitu si ce de plevitu seu de stirpitu, si ca se introduca ordinea, spiretulu bunu alu totororu lucrurilor si in baserica.

Acı graiti voi, tristi colegi ai mei, pastorii sufletesci ai credintiosiloru din acésta diecesa! Spuneti voi si marturiti, pre candu ve cercetă elu pre voi si pre credintiosii vostri, cu ce focu cerescu invetiă pretotindenea cuventulu lui Ddiu! cu ce zelu alipiă de anemele vostre lastarii credintiei adeverate spre instruere, crescere si ingrigire diliginte! cu ce insufletire ve indemnă pre voi si pre credintiosii vostri spre implinirea consciintiosa a datorieloru vostre, cari le aveti catra patria, natiune si baserica! — marturisiti, cu ce iubire proboziă si intorcea la calea drepta pre cei gresiti, cum mangaiă pre cei intristati! cum curmă tote abusurile! si cu ce energia esemplaria si intiepleta poftiă in totu loculu urmarirea ordinatiuniloru sale fericitorie, pentru efectuirea a totu ce e bunu, nobile si frumosu! Spuneti, cu ce modestia, afabilitate si blandetia amblă printre voi ca unu angeru de pace! asiă încātu prin afabilitatea, condescendinti'a amicale si cuventarea sa elegante si meduosa rapiă anemele totororu spre admirare si venerare, si vediendu credintiosii de alta confesiune insusirile rare si perfeptiunile acestui omu alu lui Ddiu, plecau atrasi ca prin farmecu, dupa densulu si doriau a urmă acea credintia, ce predică densulu; precum se si intemplă su episcopi'a sa cu 48 comune constatatoria ca din 30 mii snfete, cari se infratira su flamur'a eppale a marelui nostru Samuilu. Devenindu cunoscutu zelulu si energi'a sa si inaintea Domnitorului, acest'a esprese multumirea sa facia cu densulu in mai multe renduri, si prin

ordinatiunea sa proa nalta din 1824 desbranandu 72 parohie din dieces'a Muncaciului le anesà la dieces'a nostra. Desi se immultî prin acést'a sarcin'a si grigea sa, elu totusi, pana nu s'au storsu poterile sale, conduse astfeliu pre credintiosii sei numerosi, câtu pote dice cu incredere in ace'a di mare a socotei inaintea Judecatoriului: Domne! dintre câti mi-ai concreditiutu, nici unulu n'a peritu, si talintele, ce mi-ai datu mie, éca cu multa dobenda ti le dau inderetru.

Inse nu cu mai pucinu zelu a staruitu Episcopulu nostru binecuvantatu si pentru decorea din afora a cultului ddieescu si pentru imbunetatierea starii materiali a preotiloru si invetiatoriloru, ce se luptau cu lipse, unde éراسi se arata pastrarea, caritatea si liberalitatea sa ca cele mai frumoase atribute insocite la olalta. Ne mai amintindu ace'a, cà elu efeptuî prin activitate eficace ordinarea aceloru parohie, cari remasera din regularea parochieloru de la a. 1805, si a celoru anesate mai tardiu catra diecesa, si esoperà de la Domnitoriulu bunu dotarea cu salarie regulate a parochiloru sei, — elu nici candu n'a crutiatu spesele sale de la remnulu lui Ddieu. Demustra acést'a edificie numeroase din diecesa, cari si-multiamescu lui esistinti'a, demustra acésta catedrale spatiosa, a carei edificare fu inceputa de antecesorii sei de f. memoria, inse prin mortea loru intrerupta, elu o completà cu spese enorme din castigurile sale; inse prin incendiulu infricosiatu din 1836 deardiendu parte mare, éراسi fu redicata si mai marita prin densulu, si inzestrata cu clopote sonore primî form'a pomposa, in carea stralucesce acum. Afora de aceste edificandu inca 8 biserice noue cu banii sei proprii, puse acestu sacrificiu pe altariulu natiunii si bisericei intru memoria eterna, si mai altele a ajutatu parte spre reedificare de isnou, parte spre redicare din ruine, cu sume mari de bani. Si inca a lasatu se se zidesca 3 edificie de scola si 29 locuintie parochiali.

Mai de parte, precum orà densulu barbatu eruditu si partinitoriu si protectoriu mare alu sciintieloru frumoase, portandu totu deun'a in anima si inaintea ochiloru fericirea si buna starea patriei si natiunii sale multu iubite si sciindu câtu depindu aceste de la crescerea corespondiatoria a tenerimii, nici de la acestu scopu n'a retrasu liberalitatea sa binefacatoria, ci afora de scolele amintite, ce a edificatu in mai multe locuri ale diecesei si ai caror'a invetiatori, 13 la numeru, fara sustienuti in totu anulu cu ajutoriele sale pecuniarie si scolele provideute cu carti necesarie, — la anulu 1828 fundà gimnasiulu din Beinsiu, asiediandu unà capitalu de 75,000 fl. m. c., din ale carui interese, pe lenga salarisarea profesoriloru, se se ajutore cu viptuale in totu anulu si 50 teneri studinti de la gimnasiu (fora destingere de confesiune), si depuse acestu sacrificiu mare, intru memori'a perpetua, pe altariulu sciintieloru, a omenimii, a unei natiuni, carea suspina in intunereculu spiretuale dupa lumina. In anulu curinte inca inavuti acestu institutu cu venitulu unei more (Holodu), edificata de densulu (pentru provederea cu pane a celoru 50 teneri lipsiti).

Dara pe lenga tote aceste sierfe mari si emininti elu n'a neglesu

nici candu a dá semne faptice ale iubirii sale crestinesci catra fiecare de aproape; cutezu a intrebá, este ore între voi barem numai unulu, care recurgundu la densulu se nu fia sentitu binefacerea sa? — sí totusi cine pote anumerá pre tote acele veduve pre toti acei orfani, daunati sí sermani, pentru cari a staruitu, se le usioreze sarcinele, se le alineze dorerile, se le implinesca lipsele acusi in bani ga'ta, acusi in naturale, Samuiliu, care avea de principiu sí devisa a vietiei sale: a face bine cu totu natulu sí a nu lasá de la sine pre nimene fora mangaiare; multi, forte multi au fostu, cari s'au impartasitu de binefacerile sale, fora ca se fia sciutu, cine este binefacatoriulu loru, — sí mai multu, man'a sa stenga nu sciá, ce binefaceri intinde drept'a. Urmatoriele inse le sciti sí voi, sí nu le potu retacé, cumca a augmentatu cu 1000 fl. m. c. fundatiunea pusa de inspectoratulu dominiale de Beinsiu pentru pensiunarea celoru seraciti séu pentru veduvele sí orfaniu loru, cumca in acei ani de calamitate 1814, 15, 16 a prevediutu cu cereale nu numai multímea persecuata de fome, ce inundá nenumerata aci in curtea eppale, ci mantuí din gur'a mortii sí pre iobagii sei numerosi, pre cari i-a iubitú atátu de parintiesce sí i-a domnitu atátu de intieptiesce, spendandu pe sam'a loru o suma de 180.000 fl. Sí asiá despre densulu ca despre unu archiereu maranimosu se pote díce cu dreptu, cumca s'a sierfitu pre sine pentru credintiosii sí suditii sei, ale caroru jalbe sí între cele mai grave ocupatiuni le ascultá cu patiintia, sí a nesuitu a impartí pretotindenea dreptate, pretotindenea fericire, cà-ci densulu intru adeveru nu pentru sine ci pentru altii a traitu.

Atare fú fericitulú Samuiliu in portarea oficiuluu-seu archipastorale, dara cine nu scie, cumca elu fú totu asiá mare sí ca cetatianu, patriotu sí natiunalistu? Sí destinsu ca natiunalistu, ca romanu, cine fece mai multu decâtu densulu pentru venitoriulu poporuluu seu? Deca si-a iubitú patri'a, si-a iubitú baseric'a, elu n'a sciutu nici candu desbiná de aceste idee maretie sí ide'a de o natiune, care incepe mereu a renviá, a se trezí din letargia. Elu fú unu mare fundatoriu de institute sciintifice, elu Mecenat alu literaturii romane (Síncai); sí deca va ajunge natiunea sa fericirea, la care densulu a oftatu din sufletulu seu, ea nu va poté se se uite de betranulu Samuiliu, care a facutu atátu de multu pentru dens'a, de Samuiliu alu carui spiretu renviatoriu va planá pururea peste vâile incantatorie ale Bihorulni, peste Crisiana, sí i va placé a remané cu acelu poporu, in care elu tredi spiretulu de vietia sí de natiunalitate. . . .

Deca fú mare Samuiliu in viet'i'a sa intrega, mai mare lu-affâmu pe patulu seu de agonía, — in facia cu mortea, de a carei privire infri-cosiata amutiesce tota dorinti'a pamentena, tota marirea lumesca se cutremura, se nimicesce sí se contopesce intr'unu fiuru, candu su greumentulu consciintiei acusatorie tota nedreptatea comisa se preface in scheletu spaimentatoriu, totu stropulu de sange in verme muscatoriu. Ací se oclingeza in tota Incirea sa viet'i'a crestinuluu piu, — ací se presenta Samuiliu in

grandorea sa adeverata. Tienendu in vedere acelu adeveru, ce l'a predicatu de atâte ori lumii: „Nu avem a aici cetate statatoria.“ (Evr. XIII. 14). — „Este renduitu omeniloru odata se mora, era dupa ace'a judecat'a“ (ibid. IX. 27), si cu dreptu deplinu potendu dice cu intieptulu Senec'a: „Inaintea betranetiei mele am nesuitu a trai bine, era in betraneti'a mea, a mori bine“: fora frica a cautatu la clipitele numerate ale vietiei sale; si dupace nici unu ajutoriu omenescu, nici rogatiunile nostre, cu cari amu impresoratu ceriulu pentru viet'i'a sa scumpa, n'au potutu retiené braciile mortii, intinse asupra sa — cà-ci asiá a fostu destinat, — Samuilu s'a odinitu si a adoratu voi'a intieptu si santa a Ddieului vietiei si mortii. — Cu resemnare esemplaria suferi chinurile sale si nici intre dorerile mortali nu s'au deschisu buzele sale spre acuzare si nemultumire. Viet'i'a, oficiulu, meritele, tote le depuse in manele celui Prea inaltu dreptu prinosu, si cu anim'a infranta, cu credintia ardiatoria si cu cea mai profunda devotiune se impartasi de S. Sacraminte, si inteneritu prin darulu cerescu si intaritoriu alu acestor'a, cu spiretu odinitu asceptá acelu momentu de despartire, in care se redec sufletulu seu nemoritoriu in manele Creatoriului. Or'a suná, minut'a si-implini spatiulu, — si Samuilu adormi pentru eternu, in anulu 82 alu vietiei, si 33 alu episcopiei sale, in 25 a lunei si anului curinte, la 3 ore de demanetia. . . .

A moritu Samuilu! Spuneti, unde este dorere mai mare decâtu dorerea nostra? . . . Si din aceste tote, care e invetiatur'a mai salutaria pentru noi? — Acea Tr. A.! cà vediendu scurtímea acestei vietie fugitive, vediendu desiertatiunea totoror maririloru pamentesci, totoror averiloru, ce le da lumea; cumpenindu, cà numai moralulu pietosu ne intinde intre orcanele vietiei unu limanu liniscitu de adapostire, cà numai acest'a alineza groz'a mortii, si numai acest'a pote dá si dupa morte nemorire adeverata; vediendu, cà numai virtutea alesa lasa dupa sine monumentu gloriosu pe pamentu: noi se amblámu si se cercámu numai bunuri netrecreatorie, si intrega viet'i'a nostra se o ducemu asiá, ca se apese multu in cumpen'a meritelor si se ne castige acca gloria adeverata, nevestedibile, carea redicandu-se mai pe susu de sorte si de adversitatile ei, singura in Ddieu si-afia marirea, fericirea si eternitatea sa. . . .

Ai sboratu dara si te-ai impartasitu de acea marire inalta, fericita si eterna, tu sufletu gloriosu! deci nu vomu plange, ci vomu binecuventá de acum memori'a ta fericita, — si oh! de amu poté se fimu nu numai admiratorii, ci si urmatorii virtutiloru tale!! —

Privesce de pe scaunulu fericirii tale in giosu spre acestu pamentu, si ada-ti a minte de Domnitoriuulu nostru bunu (Ferdinandu V.) si de integ'a casa domnitoria si roga pre Atotpotintele se i dee potere, ca se infloresca din generatiune in generatiune.

Ada-ti a minte de natiunea ta, pre carea tu ai iubit'o atátu de multu, si carea te gelesce ca pre unu luceferu apusu de pe orizonulu ei obscuru; roga la Tronulu divinu se i dee virtute, se esa la lumina.

Ada-ti a minte de Capulu bisericeii noastre.

Ada-ti a minte de caritabilele nostru mitropolitu si primatele tiei noastre (Jos. Kopácsi). Ada-ti a minte de toti episcopii, alu caroru Nestoriu avusi fericirea a fi. Implora pentru densii de la atotpotintele Ddieu daru, prin care credintia loru tare nici candu se nu scada, si ca se con-ducea turmele incredintiate loru spre vietia eterna.

Ada-ti a minte de membrii capitulului teu, caroru li s'a venitu la indepartarea ta sarcin'a guvernarii in parte a diecesei, si te roga la Parintele cerescu ca se i intaresca cu intieleptiunea si Spiretulu seu S. la portarea acestei sarcine.

Ada-ti a minte de pastorii sufletesei, cari lucra fideli in vii'a Domnului, si cere pentru densii de la Ddieu putere, ca se pota nutri salutaru cu cuventulu vietiei eterne pre credintiosii loru.

Ada-ti a minte de toti aceia, cari veghieza in demnitatile si oficiile loru pentru binele poporului, si te roga ca se aiba vietia fericita in servirea dreptatii.

Ada-ti a minte de toti cei ce porta oficiu invetiatorescu seu mai bine cei ce porta sarcina folositoria si roga pre Atotpotintele, ca se i ajute prin indurarea sa a face din tenerime prin sciintie folositorie si moralu bunu fii adeverati ai patriei si natiunii.

Ada-ti a minte de tote veduvele si de toti orfani si cere pentru densii mangaiare.

Ada-ti a minte de toti iobagii tei, cari erau totu de un'a gat'a a-ti servii, si cere binecuventare a supra loru, ca se afle fericire si indestulare.

Ada-ti a minte de toti crestinii compatrioti de alte confesiuni, cari se afla in sinulu diecesei noastre veduvite, si roga pre Ddieu, ca se remana si se domnesca in casele si colibele loru pace, iubire si fericire.

Ada-ti a minte de toti credintiosii cei de facia si din departare, cari tienu suvenirea ta in binecuventare, — a nume ada-ti a minte de fratele teu Petru si de sor'a ta Ana, si de toti consangeni tei, si suplica la Ddieu, ca cei ce au castigatu fericirea loru pamentesca, pana erai cu ei, de la tine, acusi si fericirea ceresca se o castige prin intreputerea ta, si cu tine dimpreuna se guste vietia eterna. In fine

Ada-ti a minle de acesta diecesa gr. unit. de Oradea-mare acum veduvita, si roga pre atotpotintele Ddieu ca se o umbresca cu darulu seu si se se indure a i rendui nu peste multu asiá unu barbatu apostolicu de mire alu ei, care se amble pe cararile Domnului si prin a carui conducere intielepta si fericitoria si noi toti se ne impartasimu odiniora de acea gloria eterna, in carea stralucesci tu acum. Amin.

Oh Domne, mare-i voi'a ta!

„Si de fric'a lui s'au cutremuratu cei ce paziau, si s'au facutu ca nisce morti.“
(Mat. XXVIII. 4).

Venit'au, Domne, crude cete
Cu fieru si focu pustiu facundu;
Atunci Romanulu singuru stete,
Cu spat'a 'n mane combatendu,
Lupta si suspinandu dicea:
Oh Domne, mare-i voi'a ta!

Si fu, o Domne-a ta vointia,
Se cercetezi poporulu blandu,
Se lu dai la mii de suferintie,
Se lu puni in margini de mormentu;
Si c'a potutu totusi scapa —
Oh Domne, mare-i voi'a ta!

Trei monstri inse-apoi jorara,
Se lu sterga 'nctu dintre cei vii;
Dar fu, c'atunci se smulse era,
Si rosină pre cei impii;
Cu braci u erou luptandu, dicea:
Oh Domne, mare-i voi'a ta!

Si lupt'a inca nu-i curmata;
Prin misieli si-acuma vreu
Nebunii, se mai faca-o data
Unelta din poporulu teu,
Dar elu sperandu, graiesce-asiá:
Oh Domne, mare-i voi'a ta!

Tu Domne, nu vrei servitute,
Pre omu tu liberu l'ai creatu,
Tu prin necasu i dai virtute; —
Si cá-ci Romanulu a 'nviatu,
Dusmanii 'ncepu a tremura —
Oh Domne, mare-i voi'a ta!

— 2 — 24

Catra p. o. nostri prenumeranti.

Rogamu pre acei p. o. domni, cari nu si-au renoitu *abonamentulu* pentru *semestrulu II.* séu sunt in restantia inca si cu pretiulu semestrului primu, se se dechiareze in graba, cá-ci acusi vomu face se incete spedarea. De presinte tramitemu Nr. 19, celu urmatoriu va fi sucesivu alu 20.

Nrii 14, 15, 16!

Rogamu pre acei p. t. DD. cari ni-au tramisu reclamatiuni, se binevoieaca a percurge inca odata cele avisate in Nr. 13 su rubric'a „Habent sua fata libelli“, si fia cu buna asceptare, cá in scurtu vomu satisface.

 Cu esemplarie complete mai potemu servi inca de la inceputulu anului.

Proprietariu, redactoriu respundiatoriu si editoriu: **Justinu Popfii.**

Cu tipariulu lui *Otone Hügel* in Oradea-mare. Strat'a domnesca Nr. 702/5.